

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1889.

Andra Kammaren.

N:o 25.

Onsdagen den 27 Mars

kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 20 innevarande mars.

§ 2.

Föredrogos men blefvo å nyo bordlagda:
statsutskottets memorial och utlåtanden n:is 40, 41 och 42;
sammansatta stats- och bankoutsutskottets utlåtande n:o 1; samt
lagutskottets utlåtanden n:is 33 och 34.

§ 3.

Till behandling företogs statsutskottets utlåtande n:o 10, angående regleringen af utgifterna under riksstatens nionde hufvudtitel, omfattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna.

Punkten 1.

Bifölls.

Punkten 2.

Kongl. Maj:t hade i propositionen angående statsverkets tillstånd och behof föreslagit, att, på det vederbörande pensionärer i folkskolelärares pensionsinrättning, folkskolelärares enke- och pupillkassa samt lärares vid elementarläroverken enke- och pupillkassa måtte kunna få pensionerna kostnadsfritt sig tillsända, det såsom bidrag till folkskolelärares pensionering beviljade anslag, 357,427 kronor, måtte höjas till 359,773 kronor, eller med 2,346 kronor, samt att af nämnda anslag måtte användas dels 1,000 kronor, såsom misräkningspenningar åt den vid folkskolelärares

Angående anslag för kostnadsfritt tillställande till pensionärerna i folkskolelärares pensionsinrättning m. fl. af dem tillkommande pensioner.

Angående
anslag för
kostnadsfritt
tillställande
till pensio-
närerna i folk-
skolelärares
pensionsin-
rättning m. fl.
af dem till-
kommande
pensioner.
(Forts.)

pensionsinrättning anställde kassör och bokhållare, dels 1,400 kronor till förhöjning af pensionsinrättningens anslag för extra biträden, renskrifning m. m.

Utskottet hemställde emellertid under förevarande punkt:

att Riksdagen, med afslag å Kongl. Maj:ts framställning om höjning af det såsom bidrag till folkskolelärares pensionering beviljade anslag å 357,427 kronor, måtte fastställa detta anslag till ett med 54 kronor minskadt belopp af 357,373 kronor.

Efter föredragning af punkten lemnades ordet åt

Chefen för kongl. ecklesiastikdepartementet, herr statsrådet Wennerberg, hvilken yttrade: Kammaren torde påminna sig, att år 1887 Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t begärde, att en utredning i detta ärende borde göras, hvarvid tillika borde tillses, att här ifrågavarande pensionstagare kunde befrias från alla de utlägg, som för hvar och en af dem erfordrades för utbekommande af pensionerna. Man beräknade då att dessa utlägg för hvar och en pensionstagare skulle belöpa sig till ungefär 3 kronor 30 öre. I sin skrifvelse yttrade Riksdagen då, att denna summa, årligen utgående, »otvifvelaktigt vore för dessa pensionstagare af en icke ringa betydighet».

Kongl. Maj:t har låtit verkställa den begärda utredningen. Den föreligger i en proposition till Riksdagen. Utskottet hemställer om afslag å densamma. Den i propositionen framställda begäran om anslag sträcker sig till den jämförelsevis ganska ringa summan af 2,400 kronor; men utskottet motiverar sitt afslag dermed, att den kostnad, som pensionstagarne få vidkännas för pensionernas utbekommande, är »jämförelsevis obetydlig». Man ser af detta, att utskottet och Riksdagen härom haft alldeles olika mening.

För min del får jag säga, att, sedan jag nu påmint kammaren härom — en påminnelse som icke torde hafva varit behöflig — jag likväl anser att utskottets hemställan hvilar på en antaglig grund, likasom jag är öfvertygad om att Riksdagens skrifvelse gjorde detsamma, under det förmodade antagandet, att *inga* kostnader från statsverkets sida för här ifrågavarande ändamål skulle erfordras.

Vidare anförde:

Herr Svensson från Karlskrona: Då Riksdagen ingick till Kongl. Maj:t med begäran om en utredning, huruvida dessa pensionstagare kunde få sig pensionerna kostnadsfritt tillsända, hade jag trott att Riksdagen äfven gjort för sig klart, att någon kostnad därför möjligen skulle drabba statsverket.

Utskottet har nu sagt att den kostnad, som drabbar pensionstagarne för att få sig pensionerna tillsända, är af sådan obetydlighet,

att det derför icke vore skäl att vidtaga någon sådan åtgärd som den af 1887 års Riksdag föreslagna. Det är sant, att det är en obetydlighet denna lilla summa, som kan komma på pensionsstagarne. Efter hvad jag tror mig veta, belöper den sig per år för en pensionerad folkskollärare till 3 kronor och 50 öre. Detta kan visserligen sägas vara en obetydlighet. Men för åtskilliga pensionstagares enkor, hvilka i pension hafva kanske blott 80 kronor, som är den högsta enkepensionen, torde detta belopp icke vara någon obetydlighet. Jag tror att det vore Riksdagen värdigt, att, då den förut hos Kongl. Maj:ts begärt en utredning i denna fråga och då antagandet af Kongl. Maj:ts förslag obestriddligen skulle bereda en lättnad åt ifrågavarande pensionstagare, Riksdagen nu bifölle den kongl. propositionen.

Jag ber derför få yrka afslag å utskottets hemställan och bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Danielson: Då en talare yrkat afslag å utskottets hemställan och bifall till Kongl. Maj:ts proposition, torde det kanske vara skäl att yttra ett par ord i frågan.

Såsom herrarne se af betänkandet, är det just den omständigheten, att förslaget är förenadt med någon kostnad för statsverket och att denna kostnad för framtiden skulle komma att blifva ännu större, som föranledt utskottet att afstyrka bifall till den kongl. propositionen. Ehuru väl Riksdagen skrifvit till Kongl. Maj:t i frågan, tror jag dock, att det är med denna sak som med många andra, nemligen att då man börjar fundera på densamma den ställer sig annorlunda än hvad man i början tänkt sig. Man hade verkligen först den förhoppningen, att detta förslag skulle låta sig genomföras utan någon kostnad, men nu finner man att detta icke kan ske samt att dess genomförande förutsätter temligen mycket besvär, hvarjemte man ej vet om det kan ske så fullständigt och noggrant, som önskvärdt vore. Det är dessa skäl, som varit bestämmande för utskottet, hvilket för öfrigt ansett att den lilla uppostring, som desse pensionstagare få göra, är så obetydlig, att staten icke borde träda emellan, helst pensionstagarne fått sig sina pensioner tillerkända utan att hafva behöft betala någon afgift till pensioneringen. Då chefen för ecklesiastikdepartementet erinrat om frågans uppkomst och angifvit, huru den nu föreligger, samt herr ståtsrådet icke haft något att erinra mot hvad utskottet föreslagit, tror jag, att äfven deri ligger ett skäl för bifall till utskottets förslag, hvarför äfven jag för min del får yrka bifall till detsamma.

Herr Broström: Det är en märklig företeelse, att Riksdagen det ena året besluter en skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utredning och förslag i ett ämne och, då Kongl. Maj:t gör en sådan utredning och biträder Riksdagens framställda förslag, utskottet är af en annan mening än hvad det vid ett föregående tillfälle varit. Det är icke länge sedan vi hade ett sådant betänkande här ifrån lagutskottet.

*Angående
anslag för
kostnadsfritt
tillställande
till pension-
närerna i folk-
skolelärarnes
pensionsin-
rättning m. fl.
af dem till-
kommande
pensioner.*
(Forts.)

*Angående
anslag för
kostnadsfritt
tillställande
till pensio-
närerna i folk-
skolelärarnes
pensionsin-
rättning m. fl.
af dem till-
kommande
pensioner.*

(Forts.)

Då jag vid 1887 års riksdag var med om att fatta beslutet om skrivelse till Kongl. Maj:t i afsigt att folkskolelärarne skulle utfå sina pensioner utan kostnader för dem, kan jag vid detta tillfälle icke låta saken gå förbi med tystnad från min sida.

Talaren på ölandsbänken yttrade, att det är en betydlig kostnad, som här kommer i fråga. Jag anser dock, att från statsregleringssynpunkt denna summa af 2,346 kronor icke är så särdeles betydlig; men för skollärarne blir den kostnad, som de för utfående af sina små pensioner få vidkännas, ganska känbar. Visserligen uppgår denna kostnad, såsom det blifvit uträknadt, icke till mer än 3 kronor 50 öre för hvarje pensionstagare, men på en pension af 450 kronor, som är folkskolelärarnes medelpension, är det dock en ganska hög procent.

Det väsentligaste skäl, utskottet anfört för sin hemställan, är att den föreslagna anordningen för pensionernas utbetalande vore »förenad med större kostnader, än att dessa kunna anses uppväga de fördelar, som med densamma torde vinnas». Nog är det väl dock en fördel för dessa pensionerade skollärare att slippa utbetala omkring 4,000 kronor om året för att erhålla sina små pensioner, och för staten vore det, enligt mitt förmenande, ganska behjertansvärdt att befria dem från denna afgift.

Vidare talar utskottet om, att understödstagarne eller pensionärerna »till ingen eller ringa del bidra till pensioneringen» och att de till följd deraf borde »fortfarande sjelfva vidkännas den jämförelsevis obetydliga kostnad, som med pensionernas utbekommande är förenad». Ja, det är nog sant, att skollärarne för sina egna pensioner icke hafva fått vidkännas särdeles stora kostnader, utan stå för dem i stor tacksamhetsskuld till stat och kommun. Men det är här äfven fråga om enke- och pupillkassan, och för den har väl staten icke gjort något mera än att den förvaltat densamma; och den procent, som skollärarne fått lemna till denna kassa, är icke obetydlig.

Herr talman! Jag yrkar afslag å utskottets hemställan, och bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Svensson i Rydaholm: Då jag vid 1887 års riksdag var motionär i denna fråga, är det gifvet, att jag hyser lifligt intresse för framgången af Kongl. Maj:ts förslag. Jag tror, att det verkligen föreligger så ömmande omständigheter, att kammaren icke borde draga i betänkande att bevilja detta anslag. För skollärarenskor, som i årlig pension hafva blott 80 kronor, äro de 3 kronor 30 öre eller 3 kronor 50 öre, hvartill dessa omkostnader efter olika beräkning stiga, ingalunda någon obetydlighet.

På dessa skäl samt på de, som af föregående talare anförts, ber jag att få yrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Elowson: Det synes mig, som om den tanke, hvilken ligger till grund för 1887 års Riksdags skrivelse i denna fråga, vore fullt riktig. Jag hoppas också, att frågan förr eller senare skall efter förnyad utredning återkomma.

Jag uttalade den mening, att tanken är riktig, men jag må bekänna, att den utredning, som utaf direktionen för folkskoleläraryarnes pensionsinrättning blifvit lemnad, åtminstone icke för mig synes tillfredsställande. Det första förslaget från folkskoleläraryarnes pensionsinrättnings direktion gick ut derpå, att pensionerna skulle utbetalas så väl hos Kongl. Maj:ts befallningshafvande som hos kronofogdarne och magistraterna. Mot denna anordning gjorde Kongl. Maj:ts befallningshafvande anmärkningar, som voro fullt befogade. Sedan ändrade direktionen sitt förslag och hemställde, att pensionen skulle få uppbäras på ett enda ställe, nemligen hos direktionen, som då skulle medelst posten öfversända pensionen till pensionstagaren. Denna förändring tillfredsställer mig icke heller. Det synes mig nemligen vara den naturligaste vägen, att de medel, som skola utbetalas till pensionstagaren, från konungens befallningshafvande gå till skolrådet. Det är visserligen sant, att då folkskoleläraryaren är pensionerad, han icke vidare står under skolrådet, men det är dock för sin verksamhet i folkskolans tjänst han blifvit berättigad till pension. Antagligen kommer han äfven i de flesta fall att stanna qvar inom den församling, der han tjänat, och alltid finnes det, om han flyttar, något skolråd i den församling, der han bosätter sig. Derfor synes det mig vara den naturliga vägen att använda skolråd och pastorsembete såsom förmedlande myndigheter för att utbetala pensionerna.

Emellertid kan icke något yrkande i den rigtningen nu framläggas. Dertill fordras en utredning, och jag hoppas, att en sådan utredning skall förr eller senare komma. Jag tager mig likväl friheten att yrka återremiss. Jag gör mig visserligen ingen förhoppning, att frågan skall vid denna riksdag vinna sin lösning, men det är ett sätt att hålla frågan öppen till en kommande riksdag. Såsom jag i början sade, anser jag den tanke, som ligger till grund för att folkskollärare skola, då de blifva pensionsberättigade, äfven undfå sin pension med så liten kostnad som möjligt, vara fullt riktig, och jag tror, att det finnes ett godt medel att nå detta mål, om man betjenar sig af vederbörande skolråd och pastorsembete. Jag anhåller om proposition på återremiss i angifvet syfte.

Herr Fredholm: Då jag troligen är den ende här närvarande pensionerade skollärare, skall jag be få säga några ord. Jag har nemligen varit pensionerad sedan fem år tillbaka. Då mitt pensionsbref utfärdades af folkskoleläraryarnes pensionsförening, fick jag en promemoria, som åtföljde pensionsbrevet. Denna promemoria upplyste mig om, att jag hade rättighet att uppbära min pension efter hvart halfårs förlopp och dervid frihet att vända mig antingen till länets landtränteri eller direkt till folkskoleläraryarnes pensionsinrättning här i Stockholm. Jag valde det senare sättet, och det har gått till min fullständiga belåtenhet. Jag har endast behöft skicka upp prestbevis att jag lefver, pensionsbrevet och fullmakt för innehafvaren att lyfta och qvittera beloppet. Då jag skickar upp detta till direktionen, har jag endast behöft göra

*Angående
anslag för
kostnadsfritt
tillställande
till pensionärerna i folkskoleläraryarnes
pensionsinrättning m. fl.
af dem tillkommande
pensioner.
(Forts.)*

*Angående
anslag för
kostnadsfritt
tillställande
till pensio-
närerna i folk-
skolelärares
pensionsin-
rättning m. fl.
af dem till-
kommande
pensioner.
(Forts.)*

så, att jag slår in pensionsbrevet jemte bilagan i ett konvolut. Det kostar i rekommendationsafgift 20 öre, i postbefordringsafgift 20 öre, summa 40 öre. Efter tvenne dagars förlopp har jag bref å närmaste poststation att afhemta; jag har då fått lyfta min pension och jemte pensionen medföljer en räkning på kostnaderna, som hafva bestått af 75 öre till kommissionären och 50 öre i postporto. Detta gör tillsammans på år endast 3 kronor 30 öre. Detta är väl ingen summa att draga sig för, ty jag anser, att om man har rättigheter i staten bör man också hafva skyldigheter. Denna skyldighet anser jag för min del ganska ringa och gör den uppoffringen mycket gerna. Jag har under 35 år tjenat som folkskollärare under mycket olika konjunkture. I början, då jag blef skollärare, hade jag endast 8 tunnor spanmål och 53 riksdaler 16 skillingar banko i lön. Det var en ringa summa mot hvad våra folkskollärare nu bestås. Jag klagar icke öfver att lönen var liten. Den räckte till ändå, emedan man var ungarl och hade mycket små pretentioner, fastän det var under förutsättning att man hushållade. Sedan har Kongl. Maj:t och Riksdagen ena gången efter den andra visat sin välvilja mot folkskolläraryne genom att småningom förbättra deras löneförmåner. Men det är icke nog dermed, utan staten har äfven sörjt för deras ålderdom genom att bevilja dem pensioner. Dessa pensioner bestås af staten och kommunerna, utan att de sjelfva behöfva uppoffra det minsta. Det är icke med dem som med andra pensionstagare, hvilka måste ovilkorligen betala vissa årsafgifter, utan detta äro vi befriade från. Detta måste vi vara tacksamma för. Hade jag icke pension, skulle jag icke kunna lefva på annat sätt, utan hade måst tagas om hand af andra personer. Visserligen har jag en liten gårdslott, men det är icke min förtjänst, ty den har jag fått med min hustru. Jag vill säga detta i förbigående. — Men antag att jag icke hade något bredvid, utan endast vore öfverlemnad åt mig sjelf utan att vara pensionerad, då hade jag icke numera haft något visst att räkna på. Derför är jag mycket tacksam mot statsmagterna, att de ställt så som det är staldt. Jag är således för min del fullt belåten med såsom det nu är och yrkar ingalunda på någon förändring, ty vi se af den utredning som finnes, att det kommer att medföra kostnader, som för närvarande visserligen icke äro så stora, men som komma att ökas allt mer och mer. Jag får derför yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Ekeborgh: Det är visserligen föga förhoppning, åtminstone efter hvad jag kan se, att Kongl. Maj:ts nädiga proposition i föreliggande fråga skall vinna Andra Kammarens bifall, då statsutskottet nästan enhälligt afstyrkt densamma. Men jag har likväl icke kunnat underlåta att begära ordet i frågan hufvudsakligen derför, att jag hörde en talare nyss nämna de stora kostnader, som skulle blifva en följd af ett bifall till Kongl. Maj:ts proposition, och de ännu större kostnader, som säkerligen framdeles skulle ifrågakomma, allt efter som pensionstagarnes antal ökades. Jag har begärt ordet endast för att fästa uppmärksamheten derpå, att

om de utgifter som af bifall till Kongl. Maj:ts proposition skulle blifva en följd, blefve betungande för staten, så äro väl de utgifter, som uppstå för pensionstagaren, jemförelsevis ändå större, om man nemligen räknar att kostnaderna för hvar och en af dem uppgå till 3 kronor 30 öre eller 3 kronor 50 öre. Och om nu dessa kostnader, sammanräknade, öfverstiga den kostnad staten skulle få vidkännas enligt det föreliggande förslaget, så vill jag fråga, hvilken som lättast kan bära denna utgift, antingen de fattige pensionstagarne eller staten. Det var endast derpå jag ville fästa uppmärksamheten, att, äro utgifterna stora för staten, så är det dock tydligt att de blifva ändå jemförelsevis mycket större för de fattige pensionstagarne.

*Angående
anslag för
kostnadsfritt
tillställande
till pensio-
närerna af folk-
skolelärnarnes
pensionsin-
rättning m. fl.
af dem till-
kommande
pensioner.
(Forts.)*

Herr Danielson: Jag tror icke att förhållandet är sådant, att kostnaden för pensionstagarne att utfå sina pensioner går upp till 3 kronor 30 öre eller, såsom också blifvit sagdt, 3 kronor 50 öre. Ty i verkligheten går det till på det sättet, att åtminstone de allra flesta pensionstagare lyfta sina pensioner på landskontoret, och derifrån få de sig penningarne fritt tillsända genom den fribrefsrätt, som Kongl. Maj:ts befallningshafvande kan härvid begagna. Nu ser man utaf betänkandet, att det är det allra största antalet af pensionstagarne, som lyfta pensionerna på landskontoren, under det att det endast är ett mindre antal, som lyfta den direkt i pensionsinrättningen. För alla dem, som således lyfta sina pensioner på landskontoren, är detta till följd af fribrefsrätten icke förenadt med några kostnader, så vidt de ej anlita kommissionär, då det blir kanske en kostnad på 75 eller 70 öre till kommissionären. I de fall deremot, och de äro de flesta, då pensions-tagarne lyfta sina pensioner sjelfva, är pensionernas utfående, som sagdt, icke förenadt med några kostnader.

Herr Svensson i Rydaholm: Jag tror alldeles icke att det är såsom den siste talaren sade, att pensionstagarne alltid kunna kostnadsfritt få lyfta sina pensioner på landtränterierna. Ty för att få lyfta pensionen å ränteriet måste den, som icke sjelf kan infinna sig, begagna sig af kommissionär, och dessa kommissionärer taga i allmänhet större betalning än kommissionärerna vid pensionsinrättningen i Stockholm. Ty der belöper sig kommissionärsarfvodet endast till 75 öre men vid landtränterierna till ett vida högre belopp. Derest sålunda pensionstagaren icke bor i residensstaden eller dess omedelbara närhet, blir det alldeles icke billigare att taga ut pensionen från landtränteriet. Ty jag har mig icke bekant, att landtränterierna kostnadsfritt tillstålla vederbörande deras pensioner.

Herr Danielson: Jag kan icke med bestämdhet svara för huru i öfriga län det förhåller sig. Men beträffande Kalmar län, det län som jag tillhör, har jag fått mig meddeladt att så tillgår, och därför fasthåller jag vid det sagda.

Angående
anslag för
kostnadsfritt
tillställande
till pensio-
närerna i folk-
skolelärares
pensionsin-
rättning m. fl.
af den till-
kommande
pensioner.
(Forts.)

Herr Redelius: Jag ber om ursäkt, att jag tar till orda i denna sak, och sålunda upptager kammarens tid. Men jag vill fästa uppmärksamheten på en omständighet, som ingen här tyckes hafva kommit att tänka på, nemligen att det finnes en utväg att på annat sätt än det föreslagna komma till samma resultat, som det som åsyftas. Jag vill nemligen erinra om huru det går till med de medel, som ifrån allmänna barnhuset skickas ut till sådana personer, som i sin vård mottagit föräldralösa barn. Dessa medel skickas stiftsvis till domkapitlena, och ifrån domkapitlena gå de till pastorsembetena, och dessa lemna ut dem till vederbörande emot qvitton, som sedermera gå tillbaka till domkapitlen; och detta eger rum utan den ringaste afgift från vederbörandes sida. På samma sätt går det till vid utbetalandet af enkehjelpen åt prestenkorna. Vill man slå in på den vägen, kan det vara lätt för pensionsinrättningen i fråga att sända pensionerna stiftsvis till vederbörande. Och jag tror icke att vederbörande notarier och än mindre presterna skola klaga öfver den ökade expedition, som detta skulle medföra, lika visst som det hvarken behöfver medföra kostnader för staten eller för pensionstagarne.

Härmed var öfverläggningen slutad. Derunder hade yrkats *dels* bifall till utskottets hemställan, *dels* afslag derå och bifall till Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning och *dels* slutligen ärendets återförvisande till utskottet för förnyad behandling. Herr talmannen upptog dessa yrkanden, hvar för sig, till proposition, och förklarade sig anse propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad. Votering blef likväl begärd, i följd hvaraf, och sedan till kontraposition antagits bifall till Kongl. Maj:ts framställning, nu uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad statsutskottet hemställt i 2:dra punkten af utlåtandet n:r 10, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren, med afslag å utskottets hemställan, bifallit Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning.

Omröstningen utföll med 113 ja och 66 nej; och hade kammaren alltså bifallit utskottets hemställan.

Punkterna 3—9.

Biföllos.

Efter föredragning vidare af *punkten 10*, deri utskottet hemställt, att Kongl. Maj:ts framställning om pension af 1,050 kronor för kamreraren i landtbruksakademien Carl Selin icke måtte af Riksdagen bifallas, anförde:

Angående kamreraren i landtbruksakademien C. Selins uppförande å indragningsstat.

Chefen för kongl. civildepartementet, herr statsrådet von Krusenstjerna: Utskottet har såsom skäl för sin hemställan om afslag å Kongl. Maj:ts framställning åberopat, att i propositionen saknas den utredning, som plägar föregå Kongl. Maj:ts framställningar af denna beskaffenhet. För min del har jag icke kunnat finna någon särskild utredning vara af nöden i vidare mån än som finnes i statsrådsprotokollet, då fråga om inrättandet af en landtbruksstyrelse var under behandling på sju hufvudtiteln. Såsom kammaren vet, har landtbruksakademien sig uppdagna åtskilliga rena förvaltningsbestyr, och har dess förvaltningskomité åtskilliga tjänstemän för sådant ändamål. Till aflöningen af dessa tjänstemän utgår bidrag i icke oväsentlig mån från staten. Nu har Riksdagen på Kongl. Maj:ts proposition nyligen beslutit, att landtbruksakademien förvaltningskomité skall befrias från dessa förvaltningsbestyr och att för handhafvande deraf skall inrättas en särskild landtbruksstyrelse, i sammanhang hvarmed Riksdagen i enlighet med Kongl. Maj:ts framställning i väsentlig mån nedsatt de anslag, som hittills utgått till landtbruksakademien. Vid sådant förhållande synes det mig vara med billighet öfverensstämmande och äfven i full konsekvens med hvad som plägar ske vid omorganisation af embetsverk, att de tjänstemän, hvilka, till följd deraf att anslag icke vidare utgå, skulle blifva i saknad af lön, få å allmänna indragningsstaten uppbära ersättning. Hos landtbruksakademien förvaltningskomité finnas fyra tjänstemän: sekreteraren, notarien, bibliotekarien och kamreraren, till hvilkas aflöning bidrag utgår från staten. Arfvodet till sekreteraren kommer att bibehållas till samma belopp som hittills, eller 4,000 kronor. Notariebefattningen är för närvarande ledig, och vid sådant förhållande kan, enligt hvad från akademien mig meddelats, bibliotekarien erhålla de medel, som hittills från akademien utgått till notariens aflöning, och ersättning derigenom åt honom beredas. Återstår då kamreraren, åt hvilken icke någon ersättning kan beredas för det bidrag, som utgår af statsmedel till hans aflöning, eller 1,050 kronor, och då har det synts mig fullt billigt, att detta belopp uppföres på allmänna indragningsstaten. Detta är skälet för Kongl. Maj:ts framställning, hvilken jag för min del icke kan finna annat än fullt befogad.

Herr Danielson: Orsaken till den afstyrkande hemställan, som utskottet här har gjort, är, såsom utskottet i ett par rader i motiveringen säger, att frågan icke är så utredd som plägar vara förhållandet med framställningar då det är fråga om personers öfverförande på indragningsstat. Det är endast under sju hufvudtiteln med några ord omtaladt, att Selin borde uppföras på allmänna indragningsstaten. Men i öfrigt föreligger här ingenting

Angående
kamreraren
i landtbruks-
akademien
C. Selins
uppförande å
indragnings-
stat.
(Forts.)

för frågans utredning; här saknas både tjänstgöringsbetyg och läkarebetyg och mycket mera, som också brukar bifogas vid framställningar af denna art. Härtill kommer, att detta beslut om en ny landtbruksstyrelse blifvit fattadt just i år; och någon tillämpning deraf har således icke kunnat ega rum, hvadan ej heller någon erfarenhet kunnat vinnas angående den minskning i göromål inom landtbruksakademien, som af beslutet kan komma att förändras. Man anser sålunda, att frågan är outredd, och att erfarenheten i nämnda afseende först borde blifva bekant, så att man med ledning deraf kunde afgöra, huruvida Selins öfverförande på indragningsstat är behöfligt eller icke. Detta är i korthet de skäl, som föranledt utskottet att göra denna hemställan, och jag tror, att det är välbetänkt att låta saken anstå åtminstone något år, till dess man får se, huruvida Selin behöfver försättas på indragningsstat eller icke, och om tillräckliga skäl att i så fall hjälpa mannen kunna visas.

Jag yrkar alltså bifall till utskottets hemställan.

Herr Persson i Mörarp: Jag tror för min del icke att det är skäl, äfven om saken vid ett annat tillfälle skulle komma fram i ett mera utredt skick, att bevilja ifrågavarande pension åt kamreraren Selin. Såvidt jag har mig bekant, förhåller sig nemligen saken så, att den befattning såsom kamrerare, Selin innehaft vid landtbruksakademien, icke varit af beskaffenhet att berättiga honom till pension. Han har dessutom i flera år kunnat förena denna befattning med en annan, nemligen räntmästare-tjensten i statskontoret, för hvilken han uppburit full lön; och till följd af denna sistnämnda tjänstebefattning åtnjuter han ifrån allmänna indragningsstaten ett belopp af 4,000 kronor årligen såsom pension. Denna omständighet, att han med denna sin tjänstebefattning kunnat förena en aflönad tjänst i landtbruksakademien, hvilken senare tjänst för öfrigt är af beskaffenhet, att den icke berättigar till pension, tror jag icke nu böra beveka Riksdagen att uppföra Selin på allmänna indragningsstaten för ifrågavarande kamrerarebefattning. På dessa skäl tror jag att utskottet haft full anledning till sitt afslag å Kongl. Maj:ts framställning, och jag anhåller därför, i likhet med herr Danielson, om bifall till utskottets hemställan.

Häruti instämde herr *Nilsson* i Skärhus.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad samt efter af herr talmannen i sådant afseende gifven proposition, biföll kamraren utskottets hemställan.

Punkten 11.

Bifölls.

Punkten 12.

Sedan Kongl. Maj:t föreslagit en årlig pension för landskontoristen i Vesterbottens län Georg Gustaf Lundmark till belopp af 1,000 kronor, hemställde utskottet under denna punkt, att Kongl. Maj:ts förevarande framställning måtte på det sätt bifallas, att landskontoristen i Vesterbottens län Georg Gustaf Lundmark måtte från och med månaden näst efter den, under hvilken afsked från landskontoristtjensten blefve honom beviljad, under sin återstående lifstid på allmänna indragsstaten åtnjuta en årlig pension af 800 kronor.

*Angående
pension för
landskonto-
risten G. G.
Lundmark.*

I fråga härom anförde:

Chefen för kongl. civildepartementet, herr statsrådet von Kru-
senstjerna: Herr talman! Statsutskottet har föreslagit en nedsätt-
ning från 1,000 kronor till 800 kronor i det belopp, som Kongl. Maj:t
föreslagit till pension åt landskontoristen i Vesterbottens län Lund-
mark. Som kammaren vet, äro villkoren för pensions erhållande
för landtstatstjenstemän 65 lefnads- och 35 tjänstår. Lundmark
har 40 tjänstår, men endast 62 lefnadsår. Det åtgår sålunda
cirka 3 år innan han blir berättigad att erhålla full pension. Då
emellertid Lundmark har fullmakt på tjensten och icke kan af-
skedas, då han vidare icke lär komma att frivilligt taga afsked,
när pensionen blir endast 800 i stället för 1,000 kronor — ty för
honom, som är fattig, bör ju en sådan minskning vara mycket
känbar — så förmodar jag, att den sannolika följderna af ett bifall
till utskottets hemställan endast blir den, att Lundmark sitter
 kvar vid tjensten ännu i 3 år. Men som han är obotligt sjuk, så
erhåller han i sådant fall tjänstledighet — sådan kan ej förvägras
honom — och uppbär emellertid fulla lönen under de 3 återstående
åren. För Lundmark torde ställningen alltså blifva oförändrad, vare
sig pensionen bestämmes till 1,000 kronor eller till endast 800. I
förra fallet tar han afsked, med 1,000 kronor i pension, i det se-
nare stannar han kvar, men gör icke tjenst och uppbär fortfarande
sin lön, 1,000 kronor. Men för länsstyrelselsen är det naturligtvis
icke likgiltigt, om befattningen skall år efter år uppehållas af en
extra tjänsteman, som åtnjuter endast tjänstgöringspenningar, mot
om befattningen skötes af den ordinarie innehafvaren.

För sin hemställan har utskottet åberopat ett fall från 1887
års riksdag, då landskanslisten C. R. Stiegler, som hade lika stor
lön som Lundmark, erhöll pension af endast 800 kronor. Men,
mine herrar, detta var icke ett analogt fall. Utskottet anförde då
såsom skäl för sin hemställan härom, att Stieglers tjänstår vore
så få. Förhållandet med honom var, att när pension för honom
begärdes, så hade han 44 lefnads- och 22 tjänstår. Lundmark
åter har, som jag nämnde, 62 lefnads- och 40 tjänstår. Och hvad
beträffar utskottets erinran derom, att Riksdagen i liknande fall
som detta icke plägar bevilja tjänsteinnehafvare högre pension än
80 procent af deras lön med ålderstillägg, så får jag å min sida
erinra om ett fall från förra riksdagen, då nemligen Riksdagen be-
slöt, att länsmannen Moberg, oaktadt han innehaft tjensten vida

Angående
pension för
landskonto-
risten G. G.
Lundmark.
(Forts.)

kortare tid än Lundmark, ändock skulle i enlighet med Kongl. Maj:ts framställning erhålla fulla lönen i pension.

Herr Anderson i Tenhult: Såsom af statsrådsprotokollet synes, har den ifrågavarande tjänstemannen uppnått endast 62 år och är sålunda icke ännu pensionsberättigad. Man ser vidare af samma protokoll, att mannen i fråga är sjuk, så att han är oförmögen att uträtta sina sysslor. Man ser äfven, att han icke, såsom vederbort, på flera år erlagt de pensionsafgifter, som erfordrats för att han skulle komma i åtnjutande af pension från civilstatens pensionsinrättning. Hade han på behörigt sätt der gjort sina inbetalningar, så hade han nu derifrån haft icke så litet. Nu synes det som om mannen, därför att han försummat sin skyldighet i afseende å nämnda inbetalningar, vill att staten skall hålla honom skadeslös för följderna af denna försumlighet. För min del kan jag icke vara med om att ge så stor pension som Kongl. Maj:t har föreslagit. Då en person går till väga på sådant sätt, att det ser ut som han icke ville sitt eget bästa, så bör han ju få litet mindre än eljest.

Jag ber alltså att få yrka bifall till statsutskottets föreliggande betänkande.

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan bifölls.

Punkterna 13 och 14.

Biföllos.

Punkten 15.

Angående
pension för
vissa stors-
skiftes- och
afvittrings-
landtmätare.

Uppå derom af landtmästeristyrelsen gjord framställning hade Kongl. Maj:t föreslagit, att en hvar af nedannämnde vid storskiftes- och afvittringsverken anstälde tjänstemän måtte, dock med vilkor att rätt till pension såsom kommissionslandtmätare ej måtte honom tillkomma, från och med månaden näst efter den, hvarunder han, i följd deraf att hans befattning vid storskiftes- eller afvittringsverken blefve öfverflödig, erhöles afsked från nämnda verk, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta årlig pension till följande belopp:

a) storskifteslandtmätaren i Kopparbergs län	
<i>Edvin Theofil Didrikson</i>	kronor 2,000: —
b) afvittringslandtmätaren i Norrbottens län	
<i>Claes Wilhelm Holmström</i>	» 2,000: —
och c) afvittringslandtmätaren i sistnämnda län	
<i>Magnus Alsterlund</i>	» 1,600: —

Utskottet hemställde, att Kongl. Maj:ts förevarande framställning måtte bifallas, dock med nedsättning i de äskade pensionsbeloppen till 1,600 kronor hvardera för Didrikson och Holmström och 1,200 kronor för Alsterlund.

Sedan utskottets hemställan blifvit uppläst, anförde:

Herr Nordenfelt: Uti denna punkt föreslår utskottet afslag å Kongl. Maj:ts begäran om uppförande till vissa belopp å allmänna indragningsstaten af tre tjänstemän vid storskiftes- och afvittringsverket. Utskottet gör det på följande skäl: »— — då de — — i afseende såväl af lefnadsålder som å tjenstetid icke uppfylla villkoren för rätt att såsom storskiftes- eller afvittringslandtmätare åtnjuta pension af 2,000 kronor från allmänna indragningsstaten, anser utskottet dem icke heller hafva skäligen anspråk på erhållande af pension till nämnda belopp». Skälet för Kongl. Maj:ts framställning är åter det, att storskiftes- och afvittringsverket inom landets nordliga delar under de närmast följande åren blir afslutadt och att i alla händelser storskiftes- och afvittringsarbetena efter utgången af år 1889 komma att så väsentligt minskas, att åtskilliga af de vid dessa arbeten anstälde landtmätare vid sistnämnda tidpunkt eller kort derefter måste entledigas.

Sedan 1882 hafva arbetena i denna branche inom Kopparbergs och Norrbottens län bedrifvits med synnerligen stor raskhet, och, för att detta skulle kunna göras, hafva extra biträden måst in-kallas till tjänstgöring. Det har naturligtvis varit till rikets fördel, att dessa arbeten blifvit påskyndade. Men desse tjänstemän, som nu hafva varit dermed sysselsatte, de hafva genom sitt eget arbete lyckats att få det så, att fram emot 1891 eller 1892 dessa arbeten skola vara afslutade. Om de då icke hunnit till den ålder, som, enligt Riksdagens skrifvelse den 19 maj 1875 angående pensionering för storskiftes- och afvittringslandtmätare, borde göra dem berättigade till pension på allmänna indragningsstaten, så är det ju icke genom deras förseelse som de skulle gå miste om pension, utan tvärtom just genom det arbete som de utfört. Det är ju tydligt, att derigenom att ifrågavarande arbeten blifva fortare afslutade, så komma ju desse tjänstemän att vara på en slags indragningsstat, och i sådant fall förefaller det ganska naturligt, att de borde få åtnjuta de fördelar, som de skulle fått om arbetena fortgått till dess de hunnit uppnå det behöriga antalet lefnadsår.

Detta gäller om alla de tre ifrågavarande tjänstemännen. Jag skall dock icke för min del yrka någon ändring i utskottets hemställan för mera än den ene af dem, nemligen Didrikson, då jag beträffande honom finner särskilda skäl vara för handen, dels derutinnan, att åldersgränsen för honom är så nära uppnådd och dels emedan här föreligger läkarebetyg, som visar, att han är sjuk och skulle få svårt att reda sig, derest han endast finge den af utskottet tillstyrkta pensionen.

På grund af hvad jag sålunda anført ber jag få yrka afslag å statsutskottets i mom. a) under denna punkt gjorda hemställan samt i detta moment bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Herr Danielson: Jag tror, att, om mannen i fråga nu tilldelas en pension, motsvarande den, han vid uppnådd pensionsålder vore såsom kommissionslandtmätare berättigad att erhålla,

Angående pension för vissa storskiftes- och afvittringslandtmätare.
(Forts.)

Angående pension för vissa storskiftes- och afvittringslandtmätare.
(Forts.)

har han icke skäl att klaga. Hvad de tvenne öfrige beträffar, äro de på andra håll berättigade till ganska stora pensioner i deras egenskap af militärer, så att Holmström skulle, om utskottets förslag bifölles, få en årlig pension af icke mindre än 3,840 kronor samt Alsterlund en å 4,000 kronor. Den nedsättning, som utskottet gjort i fråga om deras pensioner, kan således mycket väl motiveras, likasom ock nedsättningen i fråga om pensionen åt den förstnämnde, Didrikson, hvilken, som sagdt, blifvit i detta fall likställd med kommissionslandtmätare. Det är det längsta hvartill utskottet har kunnat gå, och jag tror därför, att man nu icke bör öka beloppen till hvad Kongl. Maj:t föreslagit.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Chefen för kongl. civildepartementet, herr statsrådet von Krusenstjerna: Det är, som den förste talaren erinrade, här egentligen icke fråga om pensioner, utan om desse tjänstemäns uppförande på allmänna indragningsstaten därför, att arbetet för dem snart kommer att upphöra och de till följd häraf komma att entledigas. Dessa afvittringslandtmätare hafva icke i likhet med de vid landsstaten anstälde, med fullmagt försedde tjänstemän, såsom landskontoristen Lundmark m. fl., om hvilka vi förut talat, valfrihet att, derest pension icke beviljas dem till begärdt belopp, stanna kvar i tjensten, utan de blifva entledigade så snart någon sysselsättning icke mera finnes för dem. De hafva nemligen endast förordnanden på sin befattning. Under sådana omständigheter synes det mig hårdt att en person, som vid 60 års ålder är berättigad till en pension å 2,000 kronor, skall, därför att han, då ej mer än tre år fattas i pensionsåldern, blifver entledigad utan eget förvällande, få sin pension nedsatt från 2,000 kronor till 1,600 kronor.

Herr Danielson: Det anförda skälet, att dessa personer blifva utan eget förvällande entledigade från sina befattningar, tror jag icke böra tillmätas så stor betydelse, som man velat gifva det. De äro icke de ende, med hvilka detta är förhållandet, ty man vet ju, att i många orter af vårt land hafva kommissionslandtmätarne ganska litet att göra. Dessa hafva sålunda äfven utan sitt förvällande till följd af minskade göromål under de sista tiderna blifvit betagne den inkomst de kunnat påräkna. Man hade väl aldrig tänkt, att dessa afvittringsarbeten skulle fortgå i alla tider, utan någon gräns. När det nu är hopp om, att dessa arbeten skola afslutas om ett eller annat år, så kan väl denna omständighet icke berättiga ifrågavarande tjänstemän att få det bättre än andra med dem likställda personer. Liknande omständigheter hafva inträffat för så många andra. De hafva också klagat deröfver, att de ingenting haft att göra och att de knappast förtjenat så mycket, att de derpå kunnat lefva. Jag har velat fästa uppmärksamheten härpå för att visa, att det der talet om entledigandet utan eget förvällande för de nu ifrågavarande tjänstemännen icke bör tillmätas den betydelse, som man sökt gifva det.

Öfverläggningen förklarades härmed slutad; och sedan herr talmannen gifvit propositioner i enlighet med de yrkanden som förekommit, biföll kammaren utskottets hemställan.

Punkten 16.

Med anledning af en utaf distriktingeniören vid statens jernvägsbyggnader, majoren vid väg- och vattenbyggnadscorpsen m. m. Herman Emanuel Lundborg enka *Maria Vilhelmina Lundborg*, född Löhman, gjord, af jernvägsstyrelsen öfverlemnad ansökning hade Kongl. Maj:t föreslagit, att enkan Lundborg måtte, så länge hon förblefve enka, från allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension till belopp af 600 kronor, att utgå från och med 1889 års ingång, och hemstälde utskottet, att Kongl. Maj:ts förevarande framställning måtte på det sätt bifallas, att enkan Lundborg måtte, så länge hon förblefve enka, från allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension till belopp af 300 kronor, att utgå från och med 1889 års ingång.

Angående pension för distriktsingeniören H. E. Lundborgs enka.

Ordet begärdes af

Chefen för kongl. civildepartementet, herr statsrådet von Krusenstjerna, som yttrade: Åter igen måste jag på denna hufvudtitel taga kammarens uppmärksamhet i anspråk.

Frågor om pensioner åt aflidne tjänstemäns enkor och oförsörjda barn äro rena barmhertighetsfrågor. Någon rättighet till pension i dylika fall finnes ju icke, men förhållandena äro understundom så ömmande, att Kongl. Maj:t icke kunnat underlåta att framlägga dem för Riksdagen.

Majoren Lundborg har, som kammaren har sig bekant, under en lång följd af år dels i egenskap af stations- och dels såsom distriktsingeniör på ett synnerligen förtjenstfullt och skickligt sätt ledt jernvägsbyggandet inom olika delar af vårt land. En stor del af tvärbanan genom Jemtland, banorna till Söderhamn och Hudiksvall m. fl. andra statens banor hafva utförts under hans ledning. När Lundborg sistlidne sommar dog, efterlemnade han enka och sju barn. Tre af dem äro visserligen myndiga, men ingen af dessa är i tillfälle att bidra till de öfrigas försörjning. En son har i jernvägsstyrelsen en dagaföring, som nått och jemnt räcker till hans uppehälle. En annan son idkar studier med, efter hvad jag tror mig veta, understöd af välvilliga personer. En dotter försörjer sig genom barnundervisning. De fyra öfriga barnen äro minderåriga. Enkan har uppnått den ålder, att hon nu icke kan i någon nämnvärd mån bidra till sin försörjning. Behållningen i boet är, såsom äfven af statsutskottets utlåtande framgår, uppskattad till omkring 6,000 kronor, deri dock ingår värdet å lösöreboet, 3,000 kronor, som naturligtvis icke lemna någon afkastning. Enkan har icke kunnat komma in i någon statens pensionsinrättning; hon har icke pension från någon enskild kassa. Hon är således för sitt och sina barns uppehälle hänvisad att lefva på

Angående
pension för
distrikts-
ingenjören
H. E. Lund-
borgs enka.
(Forts.)

räntan å dessa 3,000 kronor, d. v. s. på ett belopp af 120 eller högst 150 kronor om året. För henne står följaktligen nöden för dörren, om icke staten eller enskild hjälpsamhet träder emellan. Jag hemställer då till kammaren, huru vida under sådana omständigheter det pensionsbelopp, som Kongl. Maj:t föreslagit, 600 kronor, verkligen kan anses vara för stort, samt huru vida det kan vara skäl att, på sätt statsutskottet gjort, nedsätta detta belopp till 300 kronor. Statsutskottet har såsom skäl härför åberopat, att, om än icke Lundborg varit delaktig i någon statens pensionsinrättning, borde han dock icke saknat tillfälle att i någon mån på annat sätt sörja för sin talrika familjs framtid. Jag tror mig i detta fall veta, att han för sin utbildning åsamkat sig skulder, till hvilkas amortering en stor del af hans inkomster åtgick, samt att hvad som blef öfrigt icke var mera än som erfordrades för honom och familjen att lefva af. Han dog fri från skulder, men hade, som sagdt, icke kunnat samla något.

Hvad vidare utskottet erinrar derom, att boets behållning utgjorde ett belopp af 6,000 kronor, så har jag ju redan framhållit, att detta rätteligen bör reduceras till 3,000 kronor, ty lösöreboet läser icke lemna någon afkastning.

Kammaren är stundom icke döf för framställningar om enkelpensioner, när verkligt ömmande skäl förefinnas. Här kan jag icke finna annat än att skälen äro mycket ömmande, och det är därför jag hoppas, att den af statsutskottet föreslagna nedsättningen icke måtte vinna kammarens bifall.

Herr Ryding anförde: Till hvad herr statsrådet och chefen för civildepartementet nyss anförde har jag föga att tillägga. Jag anhåller blott att jemväl för egen del få vitsorda den aktning och det erkännande, som allmänt kommo Lundborg under lifstiden till del från alla dem, med hvilka han var i beröring.

Sterbhusets ekonomiska ställning har förut blifvit relaterad. I fråga om pensionsbeloppet vill jag fästa uppmärksamheten derpå, att detsamma, hvilket af jernvägsstyrelsen föreslogs till 1,000 kronor, redan af Kongl. Maj:t på statskontorets förslag nedprutats till 600 kronor; och då meningen ju i alla fall är, äfven om det mindre beloppet, som af statsutskottet föreslagits, beviljas, att utöfva en välgärning, hemställer jag till herrarne, om det icke är skäl att utöfva denna välgärning så, att det åsyftade ändamålet dermed verkligen vinnes.

För min del anhåller jag om bifall till Kongl. Maj:ts proposition i den nu föredragna punkten.

I detta anförande instämde herrar *Arhusiander*, *Dahlberg*, *Kardell*, *Waldenström* från Gefle, *Sandwall*, *Gibson*, *C. O. Berg* och *Cederschiöld*.

Herr Svartling: Jag erkänner villigt, att det är statsutskottets rätt och pligt att tillse, det statens utgifter blifva så mycket som möjligt begränsade, och man måste, enligt mitt förmenande,

derför hålla utskottet räkning för, att det strängt fasthållit vid sparsamhetsprincipen. Men, äfven om denna princip i allmänhet är riktig, synes mig dock, att man ibland kan gå något för långt i sparsamhetsifver, och det synes mig vara att gå för långt, då man vid beviljandet af pension åt enkan efter en statens tjänsteman, hvars verksamhet i lifstiden varit så högt vitsordad, afprutar ett eller annat hundratal kronor på det belopp, Kongl. Maj:t föreslagit. Visserligen kan jag icke neka till att för ett sådant förfarande kan finnas skäl, i fall ett pensionsbelopp blifvit öfver höfvan högt tilltaget, men så kan rimligtvis icke anses vara förhållandet, hvarken i fråga om denna pension eller den som blifvit föreslagen i näst följande punkt. Här har, som af handlingarna framgår, jernvägsstyrelsen ansett sig kunna hemställa, att enkan Lundborg måtte beviljas en årlig pension å 1,000 kronor. På anförda grunder har emellertid Kongl. Maj:t ansett sig böra föreslå pensionen till endast 600 kronor. Fastän således redan af Kongl. Maj:t gjorts en betydlig reduktion i den föreslagna pensionens storlek, har utskottet likväl ansett sig böra ytterligare nedsätta beloppet till 300 kronor. På hvilka grunder gör då utskottet detta? Jo, utskottet förmenar, att med den höga aflöning, som majoren Lundborg haft, det varit honom möjligt att i någon mån sörja för sin talrika familjs framtid. Jag ber att få nämna, att jag icke har någon kännedom om major Lundborgs ekonomiska förhållanden i lifstiden, jag känner icke heller hans enka samt kan därför icke med säkerhet afgöra, om utskottets mening i detta fall är riktig eller icke. Men, äfven om så vore, om major Lundborg verkligen haft tillfälle att på något sätt betrygga sin familjs framtid, så föreligger dock här det faktum att så icke skett, utan att enkan och barnen befinna sig i bekymmersam belägenhet. Det är just detta vi böra behjerta, och det har också statsutskottet i någon mån gjort. Men om vi vilja hjälpa, böra vi göra det något så när fullständigt derigenom att vi bestämma pensionen så, att den kan fylla de oundgängligaste behofven, och längre lär den icke sträcka sig, äfven om Riksdagen bifaller Kongl. Maj:ts proposition.

Jag yrkar på grund häraf afslag på utskottets hemställan och bifall till Kongl. Maj:ts förslag,

Med herr Swartling instämde herrar *Höglund, Lyth, Wittrock, Metzén, Lönegren* och *Ekeborgh*.

Vidare anförde:

Herr Anderson i Tenhult: Enligt hvad af statsrådsprotokollet framgår, har major Lundborg under två särskilda tidsperioder om tillhoppa 28 år varit anstald i statens tjänst, men icke under någondera af dessa tidsperioder har han gjort inbetalning till någon pensionskassa. Vid sådant förhållande har icke hans efterlemnade familj att räkna på någon pension vare sig från civilstatens pensionsinrättning eller annat håll. Jag tror dock, att

Angående pension för distrikt-ingenjören H. E. Lundborgs enka.
(Forts.)

Angående
pension för
distrikt-
ingenjören
H. E. Lund-
borgs enka.
(Forts.)

major Lundborg var i den ställning, att han bort inträda i någon dylik kassa för att betrygga de efterlevande.

Vidare finner man af statsrådsprotokollet, att enkan icke är utfattig, utan att boets behållning utgjorde 6,025 kronor, deribland lösörepersedlar för halfva summan. Såvidt jag vet upptages bouppteckningsvärdet i dylika sterbhus alltid mycket lågt och det kan sålunda hända, att den nu till 3,000 kronor upptagna lösegen- domen kan vara värd 50 procent mera.

För min del har jag därför icke kunnat vara med om att bevilja mera än utskottet här föreslagit, eller 300 kronor, och jag yrkar därför äfven bifall till utskottets förslag.

Chefen för kongl. civildepartementet, herr statsrådet von Krusenstjerna: Med anledning af den siste talarens yttrande att distriktingeniören Lundborg skulle kunnat betala afgift till någon af statens pensionskassor för att bereda den efterlemnade familjen pension, tillåter jag mig fästa hans och kammarens upp- märksamhet på att major Lundborg icke *kunnat* betala afgift till någon dylik statens inrättning, emedan han icke var berättigad att inträda i någon som helst sådan. Det är sålunda ett misstag att major Lundborg på detta sätt kunnat sörja för den efterlef- vande familjen.

Herr Schöning: Jag skulle kunnat inskränka mig till att instämma med dem, som talat för bifall till Kongl. Maj:ts proposi- tion, men då jag under den tid major Lundborg byggde Söderhamn— Kilafors jernväg ofta var i tillfälle att samtala med honom, skall jag ytterligare framlägga några skäl, som enligt mitt förmenande tala för att bevilja major Lundborgs enka de af Kongl. Maj:t be- gärda 600 kronor i pension.

Lundborg underrättade mig många gånger, att han med be- kymmer motsåg framtiden; den stora arbetskraft, han förut egt, var till god del bruten och han kände sig under senare åren sjuk och trött. Huru skall det, sade han, blifva med min stora familj; ehuru jag haft ganska goda inkomster, har jag endast med knapp nöd kunnat göra rätt för mig. Jag får säga, att jag känner ingen i major Lundborgs ställning som lefvat så hushållsaktigt som han, och det var endast derigenom som han kunde få det att gå ihop. Den farhåga, som major Lundborg då hyste att snart nödgas lemna detta jordiska, besannades, ty utan någon längre sjukdom afled han, och det besannades äfven att han lemnade enka och barn på nästan bar backe. En af statsutskottets ledamöter har sagt, att bouppteckningar i allmänhet upptagas mycket lågt; men jag tror i alla fall att hur man än upprättat denna bouppteckning, kan man på inga vilkor få den att ökas med ett eller ett par tusen kronor. Det är möjligt att värdet af lösöret kan ökas något, men om det ock skulle befinnas nödigt att sälja en del af lösöreboet, icke torde det komma att slås mycket mynt deraf under dessa tider. Jag hade trott, att efter det rättvisa och hederliga omdöme, som jern- vägstyrelsen lemnat major Lundborg, Kongl. Maj:t skulle kommit

med proposition om 1,000 kronors pension åt hans enka; men då Kongl. Maj:t nu endast föreslagit 600 kronor, får jag hos kammaren ödmjukligen anhålla att denna proposition måtte af kammaren bifallas.

*Angående
pension för
distrikt-
ingenjören
H. E. Lund-
borgs enka.
(Forts.)*

Herr Lasse Jönsson: Det kan ju vara ganska svårt att träffa det rätta i fråga om sådana pensioner; man får följa hvad man anser lämpligast på grund af företedda handlingar. Inom utskottet sågo vi efter huru och till hvilka belopp pensioner åt enkor beviljats under de senaste åren, och vi funno, att i allmänhet pensionen för en enka, äfven om hon hade barn, bestämts till 300 kronor. Den nu ifrågavarande enkan kan dessutom icke sägas vara medellös; åtminstone anses på landet att det sterbhus, hvars bouppteckning visar en behållning af 6,000 kronor, icke är medellöst, utan att med god hushållning kunna de efterlemnade derpå berga sig, och de få äfven lof att göra det. Nu har statskontoret föreslagit en pension af *högst* 600 kronor, hvilket ju visar att det tänkt sig att beloppet kan nedsättas. Förra året fick rektorn vid Halmstads läroverk Lennart Åbergs enka äfvensom provinsialläkaren A. F. Lindfors' enka 300 kronor i pension, så att man kunnat antaga detta såsom ett passande belopp.

Jag yrkar på grund häraf bifall till utskottets förslag.

Herr Erikson i Myckelgård: Jag vill också säga några ord, emedan äfven jag känner litet till major Lundborgs verksamhet, nemligen från den tid, då han var distriktsingenjör vid bygandet af tvärbanan genom Jemtland. Det var med glädje man erfor med hvilken kraft, energi och vaksamhet, han tog vara på statens fördel. Jag tror, att endast på denna af honom byggda jernväg har han åt statsverket inbesparat flera hundratusen kronor, och då vore det väl icke för mycket, om staten på något sätt gengäldade hans idoga arbete.

Jag vill derfor på det kraftigaste förorda hvad Kongl. Maj:t i detta fall föreslagit. Jag är visserligen alls icke någon beundrare af dessa pensioner; jag skulle helst se att nionde hufvudtiteln vore en saga blott, men då Riksdagen för närvarande måste bevilja pensioner hit och dit, bör Riksdagen åtminstone i detta fall gå in på Kongl. Maj:ts förslag, till hvilket jag äfven yrkar bifall.

Herrar Larsson från Upsala och *De Laval* instämde i detta yttrande:

Herr Jansson i Krakerud: Jag erkänner, att den fråga, som nu är före, är ömtålig. Det synes mig emellertid, som om jag borde lemna någon upplysning om, hur denna sak skulle betraktas i min hemort. Om det der skulle inträffa, att en enka vid boutredningen efter mannen erhöle 6,000 kronor, skulle man visserligen betrakta det som en sorglig tilldragelse att hon förlorat sin man, men man skulle tillika lyckönska henne att vara i så goda ekonomiska omständigheter. Här deremot anser man en enka,

*Angående
pension för
distrikt-
ingenjören
H. E. Lund-
borgs enka.*
(Forts.)

åt hvilken mannen enligt bouppteckningen efterlemnad 6,026 kronor, och åt hvilken utskottet föreslagit en pension af 300 kronor befinna sig i förskräckligt bekymmersamma omständigheter, och att man bör höja pensionsbeloppet till det af Kongl. Maj:t föreslagna för att hjälpa henne ur detta betryck. Jag kan icke fatta, att hon måste lefva under betryck, då hon har sådana inkomster. Det kan ju dessutom hända, att boet, när det realiserar, gifver en behållning af 9 till 10,000 kronor. Jag kommer ihåg från Riksdagen år 1884, då fråga om pension åt en enka efter en löjtnant var före till behandling i kammaren, huru man höll till hjertat gående tal om hennes bekymmersamma omständigheter. Jag minnes äfven hur nuvarande vice talmannen då upprädd mot förslaget om pensionen på ett sätt, som gaf mig den föreställningen, att han var den hjertlösaste människa, man kunde tänka sig. Emellertid bifölls pensionen, men vid kammarens nästa sammanträde uppstod en gammal riksdagsman, Ola Bosson Olsson, och meddelade, att den ifrågavarande enkans nöd icke på långt när var så stor, som man låtit påskina och hvarigenom kammarens bifall till pensionen åstadkommit. Vid det tillfället blef jag något hårdad mot dylika, känslan anslående föredrag och beslöt att icke vidare, när sådana frågor som denna föreläge, rätta mig efter min känsla utan endast efter mitt förnuft.

Jag tror, att man kan lita på, att utskottet tagit denna fråga i samvetsgrant öfvervägande, och yrkar därför bifall till utskottets förslag.

Herr C. O. Berg: Jag skulle icke hafva begärt ordet, om jag icke känt mig manad dertill af den siste talarens anförande. Flere talare hafva yttrat, att de 6,000 kronor, som utgjorde boets behållning, skulle vara fullt tillräckliga för enkans lefnadskostnader och de fyra barnens uppfostran med tillägg af en pension af 300 kronor, och den siste talaren förmenade derjemte, att ett bo, som i bouppteckningen upptagits till 6,000 kronor, kunde vid realisation uppgå till ett värde af 9 till 10,000 kronor. I allmänhet bruka dock våra embetsmäns bon icke vara så luxuösa, att de, såsom gamla, betinga ett pris af 10,000 kronor, om de skulle säljas, och jag tror icke heller, att så har varit förhållandet här. Dessutom kan man väl icke begära, att en familj af enka och fyra barn i deras samhällsställning skall ligga på halmkärvar; de behöfva väl hafva något kvar af boet, om de också kunna realisera för ett par tusen kronor. Och om behållningen efter realisationen äfven uppgår till 5,000 kronor, så är enkan visserligen icke alldeles utblottad, men hur mycket får väl den i ränta, som icke har råd att riskera sina penningar på spekulationer utan måste hafva dem säkert placerade? Bankerna gifva icke mer än 4 procent, hvilket för denna summa skulle blifva 200 kronor om året. Tillsammans med en pension på 300 kronor blir det då 500 kronor om året att lefva på för familjen, d. v. s. 100 kronor årligen för hvar och en af dess medlemmar. Men skulle väl detta vara tillräckligt för personer, som lefvat under de förhållanden, i hvilka denna familj förut lefvat?

Jag tror icke ens, att man kan få fattiga barn inackorderade i barmhertighetsinrättningar för detta pris. Den siste talaren nämnde, att han i början af sin riksdagsmannatid låtit känslan tala, när det gällt dylika frågor, men att han nu kommit på bättre tankar och endast låte förnuftet råda. Jag skall bedja att för min del få hålla mig både till känslan och förnuftet, och jag tror det icke vara så förnuftigt att, då det gäller att från trängande bekymmer rädda en aktad embetsmans efterlevande familj, pruta på några få hundra kronor. Det är således både från känslans och förnuftets synpunkt klokast att bifalla Kongl. Maj:ts proposition, och särskildt beträffande känslans synpunkt lär väl äfven här få gälla, hvad som gäller den enskilde, eller att man icke förgäfvades gifver ut utan får mängdubbelt igen, då man gifver åt enkor och faderlösa. Jag tror icke, att kammaren kommer att ångra ett bifall till Kongl. Maj:ts proposition, och därför får jag vördsamt anhålla, att på det innerligaste få yrka bifall dertill.

Angående pension för distrikt-ingenjören H. E. Lundborgs enka.
(Forts.)

Herr Danielson: Jag vet, att det icke tjenar till något att yrka bifall till utskottets förslag. Det har emellertid förefallit mig, som om en del talare anse, att det är Riksdagens skyldighet att träda emellan i detta fall, och att man skall låta känslan tala framför allt annat. Derfor har jag velat erinra om, hur många tusen enkor och faderlösa finnas i vårt land, hvilkas bekymmer icke kan komma fram till Riksdagen, men hvilka få nöja sig ändå. De få ofta åtnöja sig med den hjälp, som kommunen gifver dem. Men så snart en embetsman afidit, som dock haft en god lön under lifstiden, så kommer man genast med anspråk på att staten skall träda emellan och lemna understöd åt hans efterlemnade familj, och man anser det rent af vara statens skyldighet att hjälpa. En sådan uppfattning kan jag dock icke vara med om, ty jag anser, att hvarje litet understöd som staten i sådant fall lemnar bör mottagas med största tacksamhet. Det synes mig dessutom i detta fall, att om denna enkan kunde, såsom den siste talaren antog, påräkna en årlig inkomst af 500 kronor, hon icke kunde anses befinna sig i brydsamma ekonomiska förhållanden, ty många få draga sig fram med mindre. En folkskollärare t. ex. har icke mer än 450 kronor om året i pension; dermed får han sig nöja, och äro de i allmänhet tacksamma därför. Jag kan därför icke finna att påståendet att en pension af 300 kronor skulle vara tillräcklig i detta fall är så orimligt.

En annan omständighet är också, att Kongl. Maj:t har åtskilliga fonder med betydliga kapitalbelopp till sin disposition, hvaraf hjälp kan beredas sådana familjer, som här äro i fråga. Skulle nu — såsom ju icke är otroligt — denna familj erhålla äfven understöd af sådan art, så kan man väl icke säga att densamma befunne sig i bekymmersamma omständigheter. Man bör enligt min mening vara varsam vid behandlingen af dylika frågor och icke släppa efter allt för mycket, ty eljest komme anspråken att så mångfaldigas, att vi blefve öfverhopade deraf och för Kongl. Maj:t blefve det äfven svårt att vägra framställning till Riksdagen

Angående
pension för
distrikt-
ingenjören
H. E. Lund-
borgs enka.
(Forts.)

af alla de ansökningar af dylik art, som ingåfves till honom. Jag anser det därför vara af stor vigt, att vi i dessa frågor handla med varsamhet. Jag ser nog, att denna familj har så många förespråkare här, att det icke torde löna sig att uppträda mot deras önsknigar, men jag har dock velat uttala min uppfattning i saken och yrkar bifall till utskottets förslag.

Häruti instämde herrar Ollas *A. Ericsson, Holmgren, Eliasson, Bengtsson* i Boberg, *Olson* i Stensdalen, *Andersson* i Hasselbol, *Persson* i Heljebol, *Ersson* i Vestlandaholm, *Truedsson, Pehrson* i Törneryd, *Petersson* i Eksebo och *Olsson* i Frösvi.

Öfverläggningen var härmed slutad. I enlighet med de yrkanden, som derunder förekommit, gaf herr talmannen proposition *dels* på bifall till utskottets hemställan och *dels* på afslag å densamma i hvad den skilde sig från Kongl. Maj:t framställning och bifall till denna framställning oförändrad; och fann herr talmannen svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för den senare propositionen. Votering blef emellertid begärd och företogs i enlighet med följande nu uppsatta och af kammaren godkända voteringsproposition:

Den, som vill, att kammaren, med afslag å statsutskottets hemställan i 16:de punkten af utlåtandet n:o 10, i hvad den skiljer sig från Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, bifaller denna senare, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit utskottets omförmälda hemställan.

Omröstningen visade 99 ja mot 88 nej; hvadan kammaren fattat sitt beslut i enlighet med ja-propositionens innehåll.

Punkten 17.

Angående
pension för
förste aktu-
arien J. A. C.
Hellstenius'
enka.

Uppå derom gjord ansökan hade Kongl. Maj:t föreslagit, att förste aktuarien i statistiska centralbyrån, filosofie doktorn John August Constantin Hellstenius' enka *Hilda Sofia Charlotta Hellstenius*, född *Carlson*, måtte, så länge hon förblefve enka, från allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension till belopp af 400 kronor, att utgå från och med ingången af år 1889.

Utskottet hemställde emellertid, att Kongl. Maj:s förevarande framställning måtte endast på det sätt bifallas, att enkan *Hellstenius* måtte, så länge hon förblefve enka, från allmänna indrag-

ningsstaten åtnjuta en årlig pension till belopp af 300 kronor, att utgå från och med ingången af år 1889.

Efter föredragning af denna punkt anförde:

Herr Swartling: Jag skall endast be att få på de i kongl. propositionen angifna grunder yrka bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Herr Anderson i Tenhult: Här kan då icke vara skäl påstå, att man skulle yrka bifall till Kongl. Maj:ts förslag. Om man ser på handlingarne, finner man, att enkan visserligen under de tre första åren icke har mer än 300 kronors årlig pension från civilstatens pensionskassa, men att efter dessa tre år pensionen ökas till 600 kronor. Nu har utskottet föreslagit 300 kronor. Således har hon att få sammanlagdt 900 kronor. Jag föreställer mig, att en enka — hon har blott ett barn — mycket väl skall kunna lefva på dessa 900 kronor, och hon har, då jag personligen sammanträffade med henne, sagt att hon var mycket tacksam för att utskottet tillstyrkt så mycket som det gjort, nemligen 300 kronor.

Vid sådant förhållande hemställer jag till kammaren, huruvida det kan vara skäl i att bevilja större belopp.

Jag yrkar således bifall till utskottets förslag.

Häruti instämde herr *Erickson* i Bjersby.

Herr Andréu yttrade: Om herrarne genomgå dessa handlingar, finna herrarne, att enkan Hellstenius för ögonblicket endast har 300 kronor i pension. Hvad hon sedermera kan få inträffar först om flera år. Vidare veta vi, att hon är sjuklig och att hon hade en mycket förtjent man, som vid utförande af allmänna uppdrag, speciellt i skattekomitén, nedlagt stora förtjenster.

Under sådana förhållanden ber jag att likasom herr Swartling få yrka bifall till den kongl. propositionen i denna del.

Härmed var öfverläggningen i detta ämne slutad, och sedan herr talmannen till proposition upptagit hvart och ett af de båda olika yrkandena, biföll kammaren utskottets hemställan.

Punkten 18.

Uppå derom gjord ansökning hade Kongl. Maj:t vidare föreslagit, att materialvakten vid statens jernvägsbyggnader *Carl M. Carlsson* måtte från och med månaden näst efter den, hvarunder han från anställning vid statens jernvägsbyggnader entledigades, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension af 500 kronor; och hemställde utskottet, att Kongl. Maj:ts förevarande framställning måtte på det sätt bifallas, att pensionsbeloppet bestämdes till 250 kronor årligen.

*Angående
pension för
material-
vakten C. M.
Carlson.*

*Angående
pension för
förste aktu-
arien J. A. C.
Hellstenius'
enka.
(Forts.)*

Angående
pension för
material-
vakten C. M.
Carlson.
(Forts.)

I fråga härom anförde:

Chefen för kongl. civildepartementet herr statsrådet von Krusenstjerna: Statsutskottet har såsom skäl för den af utskottet ifrågasatta nedsättningen från 500 till 250 kronor i pensionen åt materialvakten Carlson åberopat, att icke af de handlingar som föreligga framginge att Carlson lede af sjukdom som gjorde honom till arbete oförmögen och att således antagas måste att han fortfarande, om ock på grund af sin ålder i mindre mån, kunde bidraga till sitt uppehälle. Carlson är, såsom kammaren finner, 70 år gammal. Enligt ett läkarebetyg jag nyss erhållit, utfärdadt den 21 mars 1889 af jernvägläkaren Beskow, lider Carlson af reumatism, hvilken i förening med hans höga ålder af 70 år och dermed följande kraftlöshet gör, att han endast i högst ringa mån kan sörja för sitt uppehälle, Carlson är anställd vid statens jernvägsbyggnader. Det förefaller mig, som om staten i fråga om dessa vid jernvägsbyggnaderna anstälde hade samma skyldighet som andra arbetsgifvare, att, när en arbetare slitit ut sig i tjensten, i någon mån sörja för honom, så att han icke blir alldeles blottställd.

Carlson har hunnit den ålder, att han icke vidare är arbetsför. Hans befattning har icke varit betydlig, men han har varit ärlig och trogen i det lilla. Det synes mig då vara hårdt, om man, när fråga nu är om understöd åt en arbetare — ty annat än en arbetares kan man icke anse att Carlsons göromål varit — skulle vid bestämmandet af understödets storlek följa andra grunder för honom än dem kammaren följt, då fråga varit om pension åt vid jernvägsbyggnaderna anställda tjänstemän. Skulle Carlson endast få 250 kronor årligen, utgör detta blott 20 procent af hans aflöning, således ett vida mindre procenttal än det i fråga om andra pensioner tillämpade.

Herr Anderson i Tenhult: För min del har jag icke beaktat mannen annorlunda än såsom en arbetare, och det är icke vanligt att man gifver dem stora pensioner. Han är visserligen 70 år och har varit i sitt arbete icke så liten tid, nemligen 32 år. När man betänker, huru liten pension t. ex. en soldat afspisas med — 18, 24, 36 kronor — tycker jag att denne till hvilken utskottet nu föreslagit 250 kronor, borde vara belåten dermed. Men det har blifvit så allmänt nu för tiden att bevilja stora pensioner, att jag undrar icke på, att han kommit fram och begärt så mycket som han gjort. Emellertid, med afseende på den ställning i hvilken han är — han har väl icke genomgått någon studiekurs, som man annars alltid får höra talas om att den har kostat så mycket — och då jag dessutom antager, att han under den tid, han varit materialvakt, icke haft så styft arbete, tror jag, att det föreslagna pensionsbeloppet måste anses vara nog.

Vidare yttrades icke. Utskottets hemställan bifölls.

Punkterna 19—27.

Biföllos.

Efter föredragning af *punkten 28*, deri utskottet hemställt om bifall till en af Kongl. Maj:t gjord framställning om anvisande af kreditiv för år 1890 för upprätthållande af arméns pensionskassas egen pensionering m. m., begärdes ordet af

Angående kreditivet för upprätthållande af arméns pensionskassas egen pensionering.

Chefen för kongl. landtförsvarsdepartementet, herr statsrådet friherre Palmstierna, hvilken yttrade: Herr talman! Mine herrar! I denna punkt kan jag naturligtvis icke annat än instämma med utskottets förslag i afseende på *beslutet*, men då utskottet förutskickat en *motivering*, såsom jag förmodar i den afsigten, att Kongl. Maj:t skulle taga denna sak i öfvervägande, tillåter jag mig yttra några ord.

Utskottet kan icke finna, att Riksdagens år 1887 i detta ämne gjorda framställning blifvit på ett afgörande sätt besvarad, utan anser Riksdagen sig ega grundad anledning förvänta, att dess ifrågakarande framställning i hela dess omfattning skall göras till föremål för ytterligare ompröfning. Denna framställning af 1887 års Riksdag har Kongl. Maj:t, emellertid, såsom jag tycker, ganska grundligt behandlat. Den remitterades till arméns militära myndigheter, hvilka utgjorde 56 stycken, och dessutom tillsattes en särskild person som gjorde en vidlyftig och sakrik utredning angående pensionsförhållandena relativt till de militära staterna och de andra staterna och corpserna och det tyckes äfven framgå af utskottets yttrande att det i afseende på pensionsafgifterna icke heller varit något vidare att erinra efter denna utredning. Deremot säger utskottet, att de militära myndigheterna icke varit ense angående den ifrågasatta framflyttningen af tiden för kompani-officerarens pensionsålder, utan att några af dem anfört »ganska afsevärda» skäl för en mening, som öfverensstämde med utskottets uppfattning; och därför skulle det finnas grundad anledning till den förväntan, att Kongl. Maj:t skulle å nyo taga frågan under ompröfning. Hvad nu angår den gjorda utredningen, finnes den framsteld ganska utförligt — kanske alltför utförligt — i statsrådsprotokollet (den omfattar hela 24 sidor), men jag undrar icke på, att de personer, som i statsutskottet haft med alla dessa penningar att göra, tycka att siffrorna äro stora och vilja jemka och pressa på alla håll, der det är möjligt eller åtminstone der de anse det vara möjligt, derfore att summorna äro stora. Denna summa är också stor, men jag ber att få fästa uppmärksamheten derpå, att den icke är större, utan ett par hundra tusen kronor mindre än hvad som uppgafs för Riksdagen år 1877. Utskottet har sjelft omförmäلت på sidan 50, att det är 280,000 kronor mindre för år 1888 och 170,000 kronor mindre för år 1889 än hvad som uppgafs 1877 för Riksdagen. Vid samma tillfälle, då denna pensionskomiténs beräkning af Riksdagen godkändes, framhölls äfven med ganska stor bestämdhet, att det icke var möjligt för det stora

*Angående
kreditivet för
upprätthållande af
arméns pensionskassas
egen pensionering.
(Forts.)*

helas skull att nedsätta pensionsåldern för kompaniofficerarne. Går man nu till de militära myndigheternas yttranden, anför de såsom egentligt skäl, att det vore fördelaktigt för den enskildes ekonomi att få tjena ett par år till, men anse sig dock tvungna att framhålla såsom en nödig motvigt härvid, att man kunde afskeda dem, som icke voro fullt tjenstbara. Det skulle således blifva ett ganska godtyckligt stadgande, som jag tänker att allra minst Riksdagen skulle vilja vara med om. Jag tycker för min del, att officerarne kunna vara ganska belättna med den pension, de fått, och jag tror äfven det vara fördelaktigt för dem, att, när de ej kunna vinna befördran, de så tidigt som möjligt tvingas in på andra yrken, medan de ännu hafva nog kraft att sätta sig in i dem, ty erfarenheten visar, att detta blir svårare, sedan man kommit öfver 50 år, och en annan erfarenhet bekräftar detta, i ty att de flesta officerare, som blifva pensionsmässiga, sjelfva taga afsked, när de äro 50 år, just för att kasta sig in på något annat. Efter min uppfattning är det emellertid här icke fråga om de enskildes ekonomiska intressen, utan om statens intresse och dess kraf, ty staten måste fordra att de kompanichefer, som finnas, skola kunna göra sin fulla tjenst, men huru svårt det är för dessa i synnerhet vid infanteriet, der de icke hos oss, på grund af ekonomiska och terrängförhållanden, äro såsom i andra länder beridna, att kunna föra och följa ett kompani om 250 man samt ligga i bivuaker, det visar erfarenheten, och det är endast ett fåtal, som efter 53 års ålder förmå detta. Men det är icke häri, som statens intresse hufvudsakligen ligger, utan det ligger deri, att man genom denna pensionering får en så väl behöflig reserv af officerare. Det är denna reserv af officerare och underofficerare, som alla länder eftersträfvat. Många länder vinna den genom en strängt utvecklad värnpligt med två, tre, fyra års tjenstgöring, ty då är det tydligt, att en hel del af de bildade klasserna söka att på kortare tid — ett år eller mindre — genomgå på egen bekostnad föreskrifna kurser för att blifva reservofficerare och slippa tjenstgöra hela den långa tiden, och då får staten dessa officerare gratis. I andra länder har staten äfven förbehållit sig rätt att, när en officer icke blir befördrad, öfverflytta honom till en annan mindre tjenst, och får han då pension i förhållande till det antal år, han tjänat. På det sättet skaffar man sig således reservofficerare för så billigt pris som möjligt. I England, der det icke fins någon värnpligt, har man i stället ett slags halfsoldssystem, så att de, som icke ligga i tjenst, få så kallad half sold och tagas i anspråk blott vid krig, således ungefär ett liknande system, som genom pensioneringen finnes och sedan lång tid tillbaka funnits i Sverige; ty alla dessa våra officerare mellan 50 och 65 år, som hafva sin pension, stå kvar med skyldighet att tjenstgöra i krig. Man förbiser ofta detta, därför att det endast vid fredstid omtalas, men skulle ett krig utbryta, få nog dessa officerare erfara, att de icke uppbara sin pension gratis, såsom de civile embetsmännen efter fyllda 65 år, utan att de äro pligtige att gå ut i fält och låta sig brukas, der de äro behöflige. På detta sätt hafva vi nu skaffat oss ett

ganska stort antal reservofficerare. Jag kan icke precis uppgifva summan af dem, som äro pensionerade, men om man lägger tillsammans dessa och dem, som på annat sätt äro tillgängliga, uppgår det till 800 stycken, och ehuru jag icke törs säga, huru många sådana underofficerare det finnes, så uppgå de naturligtvis till åtskilliga hundratal, och vi behöfva dem alla mycket väl. Skall man göra upp en plan i händelse af ett eventuellt krig, när regementena svälla ut högst betydligt, och det behöfs mycket folk till etapper och depåer, så komma de i allt fall icke att räcka till på långt när, men dugliga reservofficerare måste vi hafva, och detta tror jag blir det billigaste sättet för oss. I Norge och Danmark har man en annan metod. Der finnas så kallade värnpligtige löjtnanter och underlöjtnanter, som utbildas vid kortare kurser och äro tjenstskyldige både i krig och fred, men dock hufvudsakligen afsedda för krigstjenst. Jag tror, att vårt sätt är minst lika bra och icke dyrare, hvarjemte det är tydligt, att våra officerare, som hafva tjenat ut hela sin tid, skola hafva mycket större erfarenhet.

Vid flottan tillgår det på samma sätt som i Norge och Danmark, ty der skaffar man sig reservofficerare genom att med kortare kurser utbilda sådana personer, som äro hemma i sjörket, och detta går för sig vid flottan, därför att den, som är fullt utbildad sjökaptan, behöfver icke så mycket till för att lära sig sköta vissa poster, och han kan i fredstid underhålla sin skicklighet på sitt eget fartyg. Denna utväg kunna vi icke använda, utan vi få taga en annan. Underbefäl ur manskapsklassen och volontärer kunna vi delvis få genom värnpligtslagen, som föreskrifver att de skola till 32 år vara skyldiga att tillhöra linien uti krig, äfven om de dessförinnan afskedas, men detta omfattar icke dessa officerare och underofficerare, ty de äro ju mycket äldre. Bestämde man nu, att icke någon officer skulle få pension förr än vid 55 års ålder, så toge man bort 70 stycken af de bästa och kraftigaste reservofficerarne, och sade man, att de skulle visserligen få pension vid 50 år men vara berättigade att tjena kvar till 55 år, så vore det troligen en femtio stycken, som vi blefve af med, och det hafva vi ej råd till.

Jag ville således hemställa, herr talman, att beslutet må blifva statsutskottets, men med uteslutande af motiveringen.

Vidare anförde:

Herr Lasse Jönsson: Då 1887 års Riksdag skref till Kongl. Maj:t i denna sak, så var den ganska väl utredd, och det visades, huru mycket det skulle göra i besparingsväg, om kompaniofficerarne fingo tjena kvar till fyllda 55 år i stället för till 50 år. I en annan punkt af denna skrifvelse hemställdes, huruvida icke Kongl. Maj:t ville tillse att den pensionsafgift, som de officerare, hvilka derefter antagas, komme att erlägga, måtte kunna i någon mån höjas för att derigenom förminska pensionskostnaden för staten. Dessa två frågor har Kongl. Maj:t nu omsider besvarat

*Angående
kreditivet för
upprätthållande af
arméns pensionskassas
egen pensionering.
(Forts.)*

Angående kreditivet för upprätthållande af arméns pensionskassas egen pensionering.
(Forts.)

och det sålunda, att dessa Riksdagens framställningar icke föranledt till någon Kongl. Maj:ts åtgärd, utan har Kongl. Maj:t föreslagit samma pensionsbelopp oförändradt och icke gjort något för att efterkomma Riksdagens önskingar. Nu trodde utskottet, att man genom att sätta in detta i motiveringen skulle kunna hålla frågan uppe, och jag tror, att denna sak återkommer framdeles, ty i samma mån som afskedstagarnes antal och dermed pensionskostnaden ökas, måste Riksdagen ovilkorligen finna, att det icke går an att fortgå på detta sättet, utan att det steg måste tagas tillbaka, som vi togo 1876, vill jag minnas, och därför ville vi hafva frågan öppen för en kommande riksdag, på det att icke ett godkännande, af hvad Kongl. Maj:t sagt från denna Riksdags sida må blifva ett prejudikat. Af denna anledning har detta uttalande inkommit i motiveringen, der jag ock anar, att det bör stå kvar för en framtid. Nu gör det ingen ändring, ty utskottet har tillstyrkt, hvad Kongl. Maj:t begärt, men det är ditsatt för att hålla frågan öppen till en annan gång, då den återkommer.

Jag yrkar sålunda bifall till utskottets förslag med bibehållande af utskottets motivering.

Herr Danielson: Äfven jag tror, att den motivering utskottet begagnat icke bör strykas. Jag tror tvärtom, att den har sitt fulla berättigande. Vid läsningen af statsrådsprotokollet och de handlingar, som föreligga i frågan, har jag fått det intrycket, att herrar militärer hafva rätt skilda meningar i detta fall. Fem militärmyndigheter hafva såsom sin bestämda uppfattning uttalat, att den föreslagna förändringen lämpligen bör kunna ske; och de allra flesta, som hafva kaptenegrad åtminstone, synas vilja vara med derom. Militärerna äro således icke ense om, att det skulle vara omöjligt att verkställa förändringen.

Hvad den omständigheten beträffar, att man skulle derigenom få något mindre reservbefäl, så medgifver jag, att detta är sant. Men det händer ju ofta, att man får rätta sig efter omständigheterna. Vi veta, att vi här hafva ett arf från 1875, då Riksdagen beslöt att reglera lönerna för officerscorpsen. Då hade man godt om penningar. Man fäste sig icke vid hvad det skulle komma att kosta i framtiden. Det är nu visserligen sant, att den beräkning, som då gjordes, icke öfverskridits. Men man har ännu att vänta, att det skall åtgå åtskilliga hundratusentals kronor, innan man fått summan fullständig. Ty herrarne se, att det blir ett belopp af 1,600,000 kronor, när vi komma fram till den slutliga pensionsstaten. Och det som ännu återstår är dock inga obetydliga belopp, när det blott gäller pensionering af officerscorpsen. Man har därför trott, att en minskning kunde ske derigenom, att de officerare, som vilja kvarstå och som äro dugliga, skulle kunna tjänstgöra till 55 års ålder. Herr statsrådet yttrade visserligen, att ett godtycke alltid här skulle göra sig gällande. Jag medgifver detta. Men ett sådant godtycke föreligger redan nu. Ty de böra taga afsked vid 50 års ålder, men kunna tjänstgöra till 53 år. Skilnaden är således endast den, att under det

godtycket nu gäller tiden 50 och 53 år, det då skulle gälla perioden mellan 50 och 55 år.

Jag tror därför, att en framflyttning af tiden för pensionsaldern mycket väl kan försvara sig. Och att en sådan bör ske, det ser man af de ökade kostnader, som år efter år komma att erfordras. Jag kan således icke finna något skäl att stryka motiveringen, utan anser, att frågan gerna kunde, så att säga, få stå öppen, på det att, om det möjligen skulle visa sig, att det gäfves en utgångspunkt, ifrån hvilken man lättare skulle kunna nå målet, man då icke måtte hafva för sig afklippt denna möjlighet. Och då man nu velat bevilja de penningar, som erfordras, och icke på något sätt satt Kongl. Maj:t i förlägenhet, hvad beträffar utbetalandet af ordentlig pension till den det vederbör, torde motiveringen mycket väl kunna försvaras; hvarför äfven jag för min del yrkar bifall till utskottets förslag oförändradt.

Angående kreditivet för upprätthållande af arméns pensionskassas egen pensionering.
(Forts.)

Chefen för kongl. landtförsvarsdepartementet, herr statsrådet friherre Palmstierna: Jag ber endast att få yttra några ord för att rätta ett missförstånd. Det har sagts, att »godtycket» skulle vara detsamma, vare sig det gälde tidsperioden 50 till 53 år eller 50 till 55 år. Men det är icke något godtycke, utan det är en rättighet, om en officer får stanna till 53 eller 55 års ålder. Då jag talade om godtycke afsåg jag de militära myndigheter, som väl föreslagit, att åldern skulle framflyttas till 55 år, men på samma gång ansett, att man måste gifva Kongl. Maj:t rättighet att afskeda dem, som icke vore fullt tjenstbara. Det var på det sättet ett godtycke enligt min mening skulle uppstå.

Hvad beträffar de ökade utgifterna, så vill jag tillägga, att direktionen för arméns pensionskassa, enligt hvad på sid. 73 i statsrådsprotokollet anföres, påpekat »den ökade afgang bland pensionstagare, som under innevarande år egt rum» — det är nemligen först nu man kunnat få någon afgang af de högre pensionerade — »och som häntyder på ett hädanefter snabbare närmande till den tidpunkt, då förhållandet emellan tillkomne och afgångne pensionstagare blifver normalt.»

För öfrigt har jag icke något att tillägga.

Härmed förklarades öfverläggningen slutad. Efter det herr talmannen gifvit propositioner i enlighet med de gjorda yrkandena biföll kammaren utskottets hemställan oförändrad.

§ 4.

Till kammarens afgörande förelåg vidare statsutskottets utlåtande n:o 8, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjunde hufvudtitel, innefattande anslagen till kongl. finansdepartementet.

Punkterna 1—5.

Biföllos.

Angående
anslag till
skogs-
väsendet.

Punkten 6.

Under anslagstiteln »skogsväsendet» hade Kongl. Maj:t föreslagit:

att Riksdagen — under förutsättning att, på sätt i statsrådsprotokollet öfver finansärenden den 12 januari 1889 angifvits, godtgörelse för skogsstatens förvaltningsåtgärder å ecklesiastika skogar och häradsallmänningar komme statsverket till godo, och att vissa, jägmästarna nu tillkommande extra ersättningar upphörde att utgå eller, der de utgjordes af enskilde, indrogos till statsverket — måtte godkänna den i berörda protokoll föreslagna stat för skogsförvaltningen i orterna och de vilkor för den nya aflöningens åtnjutande, hvilka i sammanhang dermed tillstyrkts;

att Riksdagen härjemte måtte besluta, att de till jägmästare anslagna boställen, hvilka Kongl. Maj:t icke funne böra för ändamålet eller eljest för skogsväsendet bibehållas, skulle till statsverket indragas den 14 mars 1891, dock med iakttagande dels att indelningshafvare finge, om han så önskade, under sin återstående tjänstetid och med fardagsrätt enligt § 62 i den för skogsstaten nu gällande instruktion, för sig eller sterbhus fortfarande såsom löneförmån åtnjuta sitt boställe emot det afdrag å den kontanta lönen, som efter uppskattning kunde blifva bestämdt, dels ock att staten, då den från vederbörande indelningshafvare eller hans sterbhus öfvertog boställe, efter värdering vid syn jemväl öfvertog sådana å bostället befintliga, indelningshafvaren tillhöriga åbyggnader, som vid synen ansåges vara för bostället nyttiga;

att Riksdagen vidare måtte medgifva, att, derest löneregleringen icke kunde omedelbart i alla dess delar genomföras, uppkommande behållningar å de nya aflöningarne finge af Kongl. Maj:t disponeras för bestridande af aflöningen för å gammal stat kvarstående löntagare;

att för regleringens genomförande

dels det bestämda anslaget för skogsstaten måtte höjas med 34,915 kronor till 447,208 kronor;

dels för ålderstillägg åt skogsstaten måtte uppföras ett förslagsanslag å 84,400 kronor;

samt *att* anslaget till kronoskogarnes förvaltning och befrämjande af skogsväsendet i allmänhet måtte höjas med 172,685 kronor till 386,992 kronor;

så att anslaget till skogsväsendet skulle erhålla denna uppställning:

bestämt anslag:

för skogsstaten	kronor 447,208: —
» statens skogsskolor	» 24,500: —
	<hr/> kronor 471,708: —
	Transport kronor 471,708: —

	Transport kronor	471,708: —	
<i>förslagsanslag:</i>			
till ålderstillägg åt skogsstaten	»	84,400: —	
<i>reservationsanslag:</i>			
till skogsinstitutet	kronor	21,300: —	
» enskilda skogsundervisningen	»	8,600: —	
» kronoskogarnes förvaltning och befrämjande af skogsväsendet i allmänhet	»	386,992: —	
			» 416,892: —
			<hr/>
	Summa kronor	973,000: —	

*Angående
anslag till
skogsväsendet.
(Forts.)*

hvarigenom det nuvarande ordinarie anslaget till skogsväsendet i dess helhet skulle ökas med 292,000 kronor.

I *förra delen af mom. a* af förevarande punkt hemstälde nu utskottet

att Riksdagen — under förutsättning att, på sätt i statsrådsprotokollet öfver finansärenden den 12 januari 1889 angifvits, godtgörelse för skogsstatens förvaltningsåtgärder å ecklesiastika skogar och häradsallmänningar kommer statsverket till godo, och att vissa, jägmästarna nu tillkommande extra ersättningar upphöra att utgå eller, der de utgöres af enskilde, indragas till statsverket — måtte godkänna den i berörda protokoll föreslagna stat för skogsförvaltningen i orterna och de för den nya aflönings åtnjutande föreslagna villkor, dock med den ändring, beträffande staten, att ålderstilläggen för jägmästarna bestämmas till endast två, hvardera å 500 kronor, hvilka skola inträda, det första efter fem år och det andra efter ytterligare fem år, och, beträffande de föreslagna villkoren, att skogstjensteman eller skogsbetjent skall, då han uppnått 65 lefnads- och minst 35 tjensteår, vara förpligtad att med oafkortad lön såsom pension å allmänna indragningsstaten från tjensten afgå, Kongl. Maj:t eller domänstyrelsen, der det tillkommer denna att afskedet utfärda, dock obetaget dels att låta med afskedet anstå, derest och så länge den pensionsberättigade profvas kunna i tjensten på ett tillfredsställande sätt gagna det allmänna och kan finnas villig att i tjensten kvarstå, dels att, i händelse af sjuklighet eller försvagadt helsotillstånd, uppå ansökning gifva skogstjensteman eller skogsbetjent afsked vid uppnådda 60 lefnads- och 30 tjensteår;

att Riksdagen härjemte måtte besluta, att de till jägmästare anslagna boställen, hvilka Kongl. Maj:t icke finner böra för ändamålet eller eljest för skogsväsendet bibehållas, skola till statsverket indragas den 14 mars 1891, dock med iakttagande dels att indelningshafvare må, om han så önskar, under sin återstående tjenstetid och med fardagsrätt enligt § 62 i den för skogsstaten

Angående
anslag till
skogs-
väsendet.
(Forts.)

nu gällande instruktion, för sig eller sterbhus fortfarande såsom löneförmån åtnjuta sitt boställe emot det afdrag å den kontanta lönen, som efter uppskattning kan blifva bestämdt, dels ock att staten, då den från vederbörande indelningshafvare eller hans sterbhus öfvertager boställe, efter värdering vid syn jemväl öfvertager sådana å bostället befintliga, indelningshafvaren tillhöriga åbyggnader, som vid synen anses vara för bostället nyttiga;

att Riksdagen vidare måtte medgifva, att, derest lönerogleringen icke kan omedelbart i alla dess delar genomföras, uppkommande behållningar å de nya aflöningarne finge af Kongl. Maj:t disponeras för bestridande af aflöningen för å gammal stat kvarstående löntagare;

att för regleringens genomförande

dels det bestämda anslaget för skogsstaten måtte höjas med 34,915 kronor till 447,208 kronor;

dels för ålderstillägg åt skogsstaten måtte uppföras ett förslagsanslag å 60,000 kronor;

att anslaget till kronoskogarnes förvaltning och befrämjande af skogsväsendet i allmänhet måtte höjas med 172,685 kronor till 386,992 kronor;

så att anslaget till skogsväsendet erhöle denna uppställning:
bestämdt anslag:

för skogsstaten	kronor 447,208: —	
» statens skogsskolor	» 24,500: —	kronor 471,708: —

förslagsanslag:

till ålderstillägg åt skogsstaten	»	60,000: —
---	---	-----------

reservationsanslag:

till skogsinstitutet	kronor 21,300: —	
» enskilda skogsundervisningen	» 8,600: —	
» kronoskogarnes förvaltning och befrämjande af skogsväsendet i allmänhet	» 386,992: —	» 416,892: —

Summa kronor 948,600: —

Vid punkten fans fogad en reservation af herrar *Sven Nilsson*, *A. Persson* i Mörarp, *N. Petersson* i Runtorp och *Lasse Jönsson*, hvilken reservation skilde sig från utskottets hemställan deruti, att *dels* det första af jägmästarnes ålderstillägg föreslagits skola inträda först efter tio år och *dels* derur uteslutits bestämmelsen om rätt för jägmästare att afgå vid tidigare ålder än 65 år, hvarjemte i samma reservation yrkats att såsom vilkor för godkännande af den nya aflöningsstaten skulle stadgas, att tillämpning af Kongl. Maj:ts den 5 oktober 1888 fattade beslut om införande af militära öfningar för lärjungarne vid statens skogsläroverk icke måtte ega

rum, förr än Riksdagen dertill gifvit sitt bifall, och att, utan Riksdagens medgifvande, hvarken andra militära öfningar än de, hvilka värnpligtslagen föreskrefve, finge äläggas eleverna vid de med statsbidrag understödda skogsskolorna vid Skogshall och Presterud eller föreskrifter utfärdas, genom hvilka utexaminerade skogs elever och skogslärlingar underkastades tjänstgöringsskyldighet såsom reservbefäl eller reservunderbefäl vid hären.

*Angående
anslag till
skogsväsendet.
(Forts.)*

Sedan utskottets ofvanintagna hemställan blifvit uppläst, anförde:

Chefen för kongl. landtförsvardepartementet, herr statsrådet friherre Palmstierna: Då chefen för finansdepartementet för tillfället är upptagen i Första Kammaren, der han yttrar sig i telefonfrågan, och således icke nu kan vara här närvarande, och då jag icke är fullt säker på, huru snart han kan få tillfälle dertill, tillåter jag mig, som öfvervarit diskussionen i Första Kammaren och hört hans yttrande derstädes, för frågans förenklade ungefärligen återgifva hvad han der yttrade beträffande utskottets motivering. Han yttrade nemligen, att den fråga, som der beröres, beträffande skogslevernans militära utbildning, kommer — såsom också framhålles i statsrådsprotokollet, hvilket är för Riksdagen fullständigt framlagdt — att i sin helhet definitivt afgöras först längre fram; och att han för sin del är förvissad om, att Riksdagen dess förrinnan kommer att derom underrättas och tillspröjas.

Det var endast detta jag ville meddela.

Herr Redelius: Ehuru i allt hufvudsakligt biträdande utskottets hemställan, ber jag dock att få upptaga kammarens tid med några ord i en fråga, som enligt utskottets betänkande är sammanknippad med den nu föreliggande såsom ett vilkor. De ord jag afser äro dessa: »under förutsättning att, på sätt i statsrådsprotokollet öfver finansärenden den 12 januari 1889 angifvits, godtgörelse för skogsstatens förvaltningsåtgärder å ecklesiastika skogar m. m. kommer statsverket till godo». Anledningen, hvarför jag anhåller att med afseende härpå få yttra några ord, är den, att det förefaller mig icke riktigt klart, hvad meningen är med den hemställan, som domänstyrelsen gjort till Kongl. Maj:t och hvaröfver vederbörande departementschef afgifvit det yttrande, som af utskottet blifvit återopadt. Vore och är icke meningen någon annan än den, att ersättning skall meddelas för resor i och för erforderlig kontroll eller utstämpling för afsalu utöfver husbehovet vid ifrågavarande skogar, så har jag ingen invändning att göra. Men jag tager mig friheten uttala den meningen, att ordalagen synas vara så otydliga, att man icke riktigt kan se, om planen inskränker sig till detta, eller om den afser någonting mer.

Till bevis och exempel på otydligheten ber jag få påpeka, att i statsrådsprotokollet i detta ärende (sid. 83) säges, att ifrågavarande boställsskogars antal skulle utgöra 2,513 och deras areal 326,084 hektar, under det i samma protokoll sid. 53 säges, att ifrågavarande

Angående
anslag till
skogs-
väsendet.
(Forts.)

skogar äro 2,895 och deras areal 332,310,72 hektar. Nu spelar det visserligen ingen roll i den fråga jag vill vidröra, hvilkendera af dessa summor är rättast; men fullt rigtiga kunna ju icke bådadera vara. Jag fäster mig vid detta endast såsom bevis på oklarheten i framställningen, hvaraf jag naturligtvis drager den slutsatsen, att också det resultat, till hvilket man syftar, åtminstone är i någon mån oklart.

Detsamma gäller den utredning, som säges vara skedd, och hvaraf resultatet föreligger, på sätt anföres sid. 53. Det säges, att utredningen skett för att utröna tillkomsten af ifrågavarande boställen och skogar. Resultatet blir, såsom vi se, att endast omkring 3,73 procent af samtliga ecklesiastiska boställsskogar skulle hafva tillkommit genom sammanskott eller inköp af församlingarna eller genom donationer. Och det säges icke — åtminstone har jag icke funnit ett ord derom — hvarifrån de andra kommit. Det kan nu vara en omtvistad sak, huru dermed sig förhåller. Jag vill ock på förhand erkänna, att någon hufvudsaklig vikt icke ligger derpå, så vida nemligen icke domänstyrelsen vill lägga tillkomsten af boställsskogarne till grund för ett statens särskilda anspråk på deras afkastning nu eller framdeles. Ty i så fall kunde denna fråga naturligtvis blifva af mycket stor betydelse; eljest är den, som sagdt, en underordnad sak.

Jag tillåter mig härvid erinra herrarne, hvilka, såsom jag förmodar, allesammans redan hafva kännedom om, huru härmed förhållit sig i forna tider, att i de gamla landskapslagarne, Uplandslagen, Vestgötalagen, Östgötalagen o. s. v., i kyrkobalkarne stadgades, att, när kyrka var byggd, vederbörande skulle göra »skötning» eller sammanskott till boställe åt prest. Hvad särskildt Östgötalagen beträffar, minnes jag med bestämdhet, att der står, att boställets storlek skall vara sådant, att derå kan säas 12 tunnor säd, då hälften af dess jord ligger i träde, och att dertill hör äng till 20 lass foder m. m. »Detta allt skall socken kosta», heter det. Nu vet jag icke, i huru vidsträckt mån dessa lagar kommit att tillämpas, och det lär väl ingen numera kunna utreda; men tydligt är dock, att enligt dessa stadganden, rätt fattade, det ålåg församlingarna att anskaffa boställen; och att alla boställen, som på så sätt anskaffades, voro af församlingarna och icke af staten anvisade. Detta hindrar naturligtvis icke — det erkänner jag villigt — att boställen äfven kunna hafva tillkommit på annat sätt, t. ex. genom enskilda donationer o. d. Men icke synes det dock vara ett tillräckligt skäl för den boställsjordens öfverföring till krono, som sedermera egt rum; ty derigenom ändras ju icke det påpekade sakförhållandet om deras tillkomst. Ty om den än i vissa fall kan kallas krono, följer icke deraf, att kronan eller staten bestått dessa boställen. Men om än så vore förhållandet — hvilket, såsom jag tror, endast i högst ringa grad skall kunna uppvisas — att staten har anvisat dessa boställen, så har dock i så fall staten i alla händelser afhändt sig dem för det afsedda ändamålet; och så länge de för detta ändamål äro erforderliga, kan eller bör deras användning dertill icke förryckas. Det är naturligtvis endast för den händelse, att

man framdeles med anledning af domänstyrelsens förevarande framställning skulle framställa några större änspråk på statens besittningsrätt till denna jord, än hittills, som jag velat inlägga min reservation.

Hufvudsaken nu och i den närmaste framtiden är naturligtvis afkastningen af dessa boställen. I detta fall saknar dock icke gällande grundlag stadganden. Jag erinrar endast om 114 § i regeringsformen, jemförd med de s. k. privilegierna af år 1723 kap. 4, der närmare bestämmelser angående ecklesiastika boställen och nyttjanderätten till dem förekomma. Jag tager naturligtvis alldeles för gifvet, att alls icke Riksdagen och minst denna kammare deruti skulle vilja göra någon förändring; och jag kan icke heller tro, att något sådant är afsedt med denna domänstyrelsens framställning. Men skulle mot förmodan någon sådan afsigt deri ligga för-dold, så har jag, såsom sagdt, deremot velat inlägga min reservation.

För användande af ecklesiastika boställen och lägenheter af liknande art erfordras för öfrigt, såsom vi alla veta, kyrkomötets samtycke. Och då nu kyrkomötet aldrig har gifvit sitt samtycke till någon förändring i afseende på användningen af ifrågavarande egendomar, lär icke heller någon hufvudsaklig förändring i afseende på skogarnes disposition kunna göras.

Det kan nu sägas, att med domänstyrelsens framställning icke är afsedt mer än att domänstyrelsen skall ega kontroll öfver, att fastställda hushållsplaner blifva efterlefda. Detta är jag också af allt hjerta med om; och inskränker det sig derhän, har jag icke någonting att invända, såsom jag förut sagt. Likväl har jag blifvit något misstänksam — jag ber om ursäkt att jag uttalar ett sådant ord — gent emot domänstyrelsens hushållning med de ecklesiastika skogarne. Det är mig ingalunda behagligt att säga någonting i den rigtningen, men för att bestyrka och motivera mitt slutliga yrkande, tar jag mig dock friheten göra det; men, såsom sagdt, vill jag på förhand hafva framhållit, att jag icke önskar yttra något förklenande, förringande eller hårdt emot någon. Det oaktadt dristar jag påstå, att den disposition af ecklesiastika skogar, som domänstyrelsen hittills verkställt, så långt jag eger kännedom derom, icke i allo varit tillfredsställande. Och detta icke minst då, när den tagit så kallad »vård» derom i den särskilda mening, att vissa delar af ecklesiastika skogar ståtts under domänstyrelsens omedelbara förvaltning. Denna vård har nemligen — såsom jag kan bevisa med ett eller annat exempel, hvarom jag har kännedom — blifvit liktydig med ett *afhändande* från boställena af de åsyftade skogsmarkerna. Det finnes sålunda exempel på, att skogsmarker med derå befintliga jordbrukslägenheter eller torp af domänstyrelsen omhändertagits och skötts på sådant sätt — under namn af att ligga under dess särskilda vård — att all afkastning af skogen gått ifrån boställsinnehafvaren. Huru vida regleringsfonden fått något deraf, vet jag icke, men föreställer mig, att så icke varit fallet. Men icke allenast detta, utan det har äfven inträffat, att å skogen befintliga torp och lägenheter utarrenderats, och att detta arrende sedan gått till — ja, till hvilken kassa, det vet jag

*Angående
anslag till
skogs-
vården.*

(Forts.)

*Angående
anslag till
skogs-
väsendet.
(Forts.)*

icke, men åtminstone har boställshafvaren icke fått något, hvilket dock, synes mig, är hans obestriddiga rättighet.

Vidare ber jag få fästa uppmärksamheten på, huru det kongl. brevet af 31 mars 1876, hvilket som bekant icke tillkommit utan Riksdagens hörande, blifvit tillämpadt i afseende på s. k. beredningshyggen. Mot sjelfva förslaget, sådant Kongl. Maj:t framlade det, och sådant det blef af Riksdagen antaget, har jag intet att invända; men så mycket mer mot tillämpningen. Ty, såsom jag tog mig friheten anföra i en motion, som jag sistlidne riksdag väckte i detta ämne, dristar jag mig nu öppet förklara, att under namn af beredningshyggen från sådana skogar gång efter annan undanhuggits och sålts skog i sådan myckenhet, att, när årshyggen verkstälts å dessa marker, nätt och jemnt skog till husbehovvet återstått å det för året afsedda stycket, ehuru den stadfästa hushållningsplanen innehållit, att derstädes i ordinarie afverkning en årlig afyttring af skog till ett belopp af 30 famnar och derutöfver kunnat ega rum. Jag har härom meddelat mig med sjelfva domänstyrelsen, och jag måste sanningsenligt och rättvisligen erkänna, att jag der blifvit bemött på det hyggligaste och mest tillmötesgående sätt. Man har förklarat, att ett sådant tillvägagående som det af mig öfverklagade varit ett groft missbruk. Jag kan naturligtvis ingenting invända deremot; mer jag har velat hafva rättelse för framtiden.

Gällande kongl. förordning om skogsvården innehåller (§ 24) äfven den bestämmelsen, att inkomsten af ordinarie afverkning skall delas mellan boställsinnehafvaren och lönereruleringsfonden. Men fastän mer än 10 år förflutit, sedan stadfästelsen af hushållningsplan skedde, har dock till denna dag icke ett enda öre tillfallit vissa boställsinnehafvare, och jag förmodar därför, att icke heller lönereruleringsfonden fått uppbära något. Hvert försäljningsmedlen tagit vägen, om de möjligen gått till skogsfonden, kan jag icke upplysa; jag antager dock, att så varit förhållandet. Med ett sådant förfaringssätt för ögonen, som dessa exempel visa — jag skulle kunna anföra flera exempel derpå, men det är ju obehöfvt och skulle taga för lång tid — må man icke misstycka, om jag hyser en viss misstro mot domänstyrelsens förvaltning och därför helst skulle önska att få närmare förklaring, huru långt för framtiden denna förvaltning kommer att sträcka sig. Jag vill naturligtvis med tillförsigt motse, att det hädanefter blir bättre, än det hittills varit, på de grunder jag anført och som synas mig fullt tillräckliga.

Då jag sålunda hyser den förhoppningen, att jägeritjenstemännens åtgärder komma att inskränkas till att hålla kontroll deröfver att icke missbruk sker och att den åt dem beviljade reseersättningen inskränker sig till sådana resor, som för denna kontroll äro behöfliga, så skall jag, herr talman, icke göra något yrkande, utan nöja mig med att hafva sagt detta såsom reservation för möjliga missbruk i afseende på användningen af de ecklesiastiska skogarnes afkastning.

Chefen för kongl. finansdepartementet herr statsrådet friherre von Essen: Statsutskottet har hos Riksdagen hemställt om trenne

ändringar i den kongl. propositionen. Den första gäller indragande af ett ålderstillägg, den andra en förändring i pensionsåldern, och den tredje någon inskränkning af Kongl. Maj:ts dispositionsrätt öfver de medel, som inflyta genom försåld mark.

Hvad nu angår den sista inskränkningen, så har, såsom kam-maren torde påminna sig, i fjol beslut fattats derom, att de kro-nans lägenheter och hemman i södra och mellersta Sverige, hvilka gifva ett årligt arrende af två till fyra hundra kronor, skulle af Kongl. Maj:t få försäljas, och medlen i riksgäldskontoret insätts, men genom ett förbiseende i den kongl. propositionen blef då ej Riksdagens bifall vunnet för Kongl. Maj:t att fritt disponera dessa medel för inköp af skogbärande mark. Nu har Kongl. Maj:t an-hållit härom, och statsutskottet har så till vida tillstyrkt detta, som det ansett att hvart tredje år en pröfning skulle ske af denna försäljning och detta inköp. Jag anser att Kongl. Maj:t icke bör hafva någonting att invända mot ett sådant förslag, då en dylik pröfning är fullt naturlig och befogad. Jag vill endast nämna, att jag uppfattat beslutet så, att beloppen för de försäljnin-gar, som ske under en treårsperiod, såsom dessa belopp äro i köpe-kontrakten intagna, måste i sin helhet vara disponibla i riksgälds-kontoret. Jag tänker mig, att om, såsom i allmänhet tillgår, hem-manen säljas så, att afbetalningen eger rum på 6 år med $\frac{1}{6}$ årligen, Kongl. Maj:t bör hafva rätt att disponera hela försäljningssumman för de hemman, som under den ifrågasatta treårsperioden blifvit försålda, och icke blott den del deraf, som under nämnda period inflyter. Då det är angeläget att få klart uttryckt, huru meningen i detta fall är, har jag velat uttala min uppfattning af utskottets förslag i denna del.

Den andra frågan, som Kongl. Maj:t framställt och som stats-utskottet i någon mån förändrat, är frågan om pensionsåldern. Som känt är, har för närvarande jägeristaten sin pensionsålder så be-stämd, att den inträder efter 70 lefnads- och vid pass 40 tjänstår. Kongl. Maj:t har föreslagit, att den i stället skulle inträda efter 60 lefnads- och 30 tjänstår. Utskottet åter föreslår, att pensionsål-dern skall bestämmas till 65 lefnads- och 35 tjänstår. Dertill har utskottet emellertid lagt den förklaringen, att, derest tjänste-man i jägeristaten på grund af styrkt sjuklighet eller försvagad helsa måste taga afsked, innan pensionsåldern uppnåtts, Kongl. Maj:t må ega rättighet att tilldela honom pension. Med den in-skränkningen i utskottets förslag föreställer jag mig, att Kongl. Maj:ts afsigt är till största delen tillgodosedd.

Hvad åter beträffar indragningen af det af Kongl. Maj:t före-slagna ålderstillägget, så kan jag icke neka till, att det enligt min tanke är en mycket viktig omständighet, som inverkar på saken i dess helhet. Jag medgifver att derigenom för statsverket vinnes en minskning i utgifter af något öfver 24,000 kronor. Detta är visser-ligen afsevärdt, men summan är dock ganska liten, om man ser saken från större och mera omfattande synpunkt. För större delen af de äldre jägmästarne uppstår genom den nya löneregleringen icke vinst, utan tvärt om en förlust, och det är blott de nyinträ-

Angående
anslag till
skogs-
väsendet.
(Forts.)

Angående
anslag till
skogs-
väsendet.
(Forts.)

dande, som hafva någon fördel af utskottets förslag. Detta kan för många synas vara tillräckligt. Men det är en annan sida af saken. I den pension, som de nu hafva, nemligen 2,250 kronor, skulle enligt utskottets förslag ingen höjning ske, då deremot enligt Kongl. Maj:ts förslag 2,625 kronor skulle gifvas i pension. Om jemte denna förhöjning i pensionen jägmästarnes lönevilkor i någon mån förbättrades, vore det synnerligen förmånligt. Men, säger man, det kan vara nog med hvad som nu gifves; jägmästare får man nog utan att höja lönen eller pensionen. Ja, det tror jag nog, men frågan är, *hurudana* jägmästare man får.

Emellertid skall jag be att med siffror få belysa hvad jag nu i allmänna drag antydt. I lappmarken har en jägmästare i högsta löneklassen 5,740 kronor i medeltal i årlig inkomst, hvaraf 2,740 kronor utgör extra inkomster för särskilda utsyningar m. m. En sådan jägmästare skulle enligt utskottets förslag få 4,100 kronor; hans lön skulle sålunda minska med 1,600 kronor. Man kan då icke gerna föreställa sig, att han skall lemna sin plats, innan han är tvungen dertill; utan han kommer nog att stå qvar så länge han får. Antoges deremot Kongl. Maj:ts förslag, som fastställer lönen till 4,600 kronor och bereder jägmästaren möjlighet att erhålla en högre pension, så skulle jägmästare otvivelaktigt afgå tidigare. Man kan ju möjligen invända: »Nåja, han kan tjena till dess han blir 70 år». Men jag hemställer, om han ända till den åldern kan sköta en så ansträngande befattning som en jägmästaresyssla i lappmarken med all den duglighet och kraft, som der så väl behöfves.

I det öfriga Norrland är lönen i medeltal 3,700 kronor. Utskottet har deruti icke föreslagit någon förändring, ehuru utskottet sagt, att en löneförbättring är väl af behovet påkallad.

Hvad beträffar jägmästarna i södra och mellersta Sverige, har emellertid utskottet uppfyllt sitt löfte, i det att det föreslagit en ökning af 100 kronor i dessa jägmästares löner. Kongl. Maj:t hade begärt en ökning af 600 kronor. Man kan nu fråga: »Hvad har Kongl. Maj:t haft för skäl att begära dessa förhöjningar? Skogsstatens löner reglerades 1874; lefnadskostnaderna äro icke högre, utan snarare lägre nu än då». Jag skall be att med några ord få redogöra för dessa skäl. Det är känt att reviren för närvarande äro 85; nu är det meningen att reducera antalet till 74. Af de olika revirförestandarna äro 20 jägmästare på extra stat. Det fordras då att några af de äldre jägmästarna afgå, emedan det eljes kan hända, att, under det tjensterna komma att förvaltas af utganule, mindre lämpliga jägmästare, de unge icke få någon befordran, utan få gå brödlösa. Ty för att man skall komma ner från 85 till 74, måste en afgang uppifrån ega rum. Sker icke en sådan, så inträder en stagnation, och följderna blifva så mycket kännbarare, som nedsättningen af revirens antal kommer att medföra stora omgestaltningar.

Ett annat skäl för höjandet af aflöningen är, att jägmästarnes göromål och följaktligen äfven deras ansvar betydligt ökat, i södra och mellersta Sverige särskildt därför att de ecklesiastika boställena och militieboställena hädanefter komma att underkastas skogsvård

af jägeristaten, då de förut endast varit underkastade kontroll af jägmästare, och skogsvården varit öfverlemnad åt boställsinnehafvarne.

Hvad beträffar Norrland, blifva göromålen der ännu mera omfattande. Afvittringen tilltager i hög grad, hvadan statens skogar redan kommit upp till c:a $\frac{1}{3}$ million hektar af statens skogar, medan det 1874 blott var $1\frac{1}{2}$ million hektar. Af stockfångstskogarne finnes det en areal af 258,000 hektar i runda tal, hvaraf icke mindre än 195,000 hektar blifvit under de senaste åren för kronan återvunna på det sätt, att det medgifvits stockfångstskogarnes egare att under en tid af 10 år afverka alla inom en viss dimension liggande träd, för att dessa skogar sedan skola återfalla till statens uteslutande vård. De hafva under föregående åren haft rätt att afverka c:a 80,000 träd årligen på dessa områden. Men under den tid, som denna ökade utstämpling kommer att ega rum, komma äfven göromålen att betydligt ökas för jägeristatens tjänstemän. Utsyningsafgiften är för närvarande beräknad till 47,000 kronor. Deruti ingå 6,000 kronor för utstämpling å stockfångstskogarne, hvilka dock antagligen komma att höjas till c:a 15,000 under de nyssnämnda 10 åren. Men så säger man, att, sedan dessa tio år äro slut, göromålen skola minskas. Nej, ty då kommer skogsvården att öka göromålen, och afvittringen, som emellertid tortgår, skall jemväl öka dessa tjänstemäns arbete. Dertill kommer, att icke så litet af skogbärande mark under åren 1885—1888 blifvit för statens räkning inköpt, eller tillhoppa 32,892 hektar, som man betalt med c:a 258 kronor pr hektar eller 12,50 kronor pr tunnland, oaktadt större delen af marken var bevuxen med ganska god skog, och hvilken senare omständighet i en icke så liten grad bidragit till att öka och utvidga området för deras verksamhet.

När man sammanlägger allt detta, synas mig goda skäl förefinnas för att verkligen sätta i fråga att den löneförhöjning, som begäres i föreliggande förslag till stat, skulle kunna af denna kammare antagas.

Det är, såsom jag nyss tog mig friheten nämna, en högst betydande ekonomisk affär, som staten drifver med dessa skogar, och om man jemför dessa tjänstemäns löner med de löner, som jägmästare i enskildes tjänst få uppbära, så är skillnaden mycket stor. Jag känner hos enskilda personer anstälde jägmästare, som hafva ända till 8,000 kronors lön jemte fri bostad och föda för sina hästar. Man kan väl icke egentligen åberopa sig på en dylik jemförelse mellan de löneförmåner, som enskilde och i statens tjänst anstälde jägmästare uppbära, men en sådan jemförelse är dock icke ur vägen, för så vidt nemligen man vill ställa så till, att staten icke kommer att få behålla de sämste skogstjänstemännen, under det att de enskilde skogsegarne begagna sig af tillfället, med de fördelaktigare vilkor de kunna erbjuda, att hos sig anställa de bäste. Jag kan således icke annat än att, till den kraft och verkan det hafva kan, på det varmaste lägga kammaren på hjertat att bifalla hvad Kongl. Maj:t här föreslagit. I Första Kammaren har visserligen detta förslag fallit på *en* röst, hvilket jag måste beklaga, emedan detta hos mig väcker mycket bekymmer för att hela omorganisationen

*Angående
anslag till
skogsvården.
(Forts.)*

Angående
 enslag till
 skogs-
 väsendet.
 (Forts.)

icke kommer att utfalla på ett sådant sätt, som man här önskat. Skulle denna kammares beslut i detta fall gå i motsatt riktning, mot de af utskottet uttalade önskningar, torde kanske utskottet icke upptaga detta allt för illa.

Slutligen ber jag att få yttra några ord med anledning af den af statsutskottet föreslagna motiveringens angående de militära öfningarna för skogs elever. Af det der nämnda statsrådsprotokollet framgår, att Kongl. Maj:t *endast* beslutit att såsom vilkor för erhållande af fullständigt afgangsbetyg från vare sig någon af statens skogsskolor eller skogsinstitut skulle för de lärlingar och elever, som hädanefter vid läroverken inskrifvas, fordras att hafva med nöjaktig skicklighet genomgått de militära öfningar, som i promemorian för hvarterdera slaget af läroverk upptoges; och anbefaldes domänstyrelsen att med ledning af de i öfrigt i promemorian föreslagna bestämmelser afgifva förslag till de förändringar i gällande stadgar för de allmänna skogsläroverken af den 13 april 1886, som af den sålunda stadgade öfningskyldigheten kunde påkallas. Rörande vissa i omförmälda promemoria föreslagna bestämmelser i afseende på skogslärlingarnes och skogselevernas anställande såsom volontärer vid särskilda regementen samt aflöning och andra ersättningar åt dem under öfningsstiderna, förklarade sig Kongl. Maj:t vilja framdeles besluta på föredragning af chefen för landtförvarsdepartementet.

Förr än de nya stadgarne blifvit pröfvade och de delar af frågan, som särskildt beröra chefen för landtförvarsdepartementet, blifvit af honom föredragna, kan sålunda ej definitivt beslut i ämnet i hela dess vidd fattas, och jag är förvissad, att Riksdagen skall sättas i tillfälle yttra sig öfver förslaget i hela dess omfattning och fatta beslut i de delar, som Riksdagen grundlagsenligt tillkommer, innan tillämpningen deraf kommer att ske.

Herr Sundberg från Haparanda: Jag instämmer i det slut, hvartill utskottet kommit; men då jag det gör, vill jag icke dölja, att åtskilliga af de förutsättningar för den nya regleringen, sådana desamma angifvas i den kongl. statsverkspropositionen och jemväl af utskottet åberopats, ingifvit mig vissa betänkligheter, hvilka jag skulle önska att få för kammaren uttala.

Så väl Kongl. Maj:t som utskottet anse en förbättring i skogspersonalens löneförmåner betingas af den högst betydliga utveckling statens skogsväsende vunnit, sedan den senaste löne regleringen för skogsstaten år 1874 genomfördes. Utskottet anför i sådant afseende (sid. 54), huru som statsverkets kontanta inkomster af skogarne — oberäknadt afkastningen af utarrenderade hemman och lägenheter — hvilka åren 1870—1874 i medeltal utgjorde 775,515 kronor 19 öre och för året 1874, taget för sig, uppgingo till 820,064 kronor 5 öre, utgjort under de följande fem åren i medeltal för år 959,447 kronor 58 öre, under åren 1880—1885 likaledes i medeltal 1,706,210 kronor 63 öre, år 1885 1,733,710 kronor 55 öre, år 1886 1,711,211 kronor 61 öre, år 1887 1,685,392 kronor 72 öre och år 1888 2,067,115 kronor 19 öre.

Med officiella uppgifter, som jag från vederbörande embetsverk lyckats förskaffa mig, vill jag till denna redogörelse öfver statsverkets kontanta inkomster af skogarne särskildt påpeka, med hvilka belopp Norrbottens och Vesterbottens län bidraga till dessa inkomster. Då visar sig att, när statsverkets samtliga inkomster af skogarne åren 1870—1874 i medeltal utgjorde 775,515 kronor 19 öre, utgjorde inkomstbidragen från dessa båda län 383,849 kronor 37 öre; att samma bidrag från Norrbottens och Vesterbottens län utgjorde för femårsperioden 1875—80 543,641 kronor, för perioden 1880—85 894,499 kronor, allt i medeltal per år, för 1885 983,982 kronor, för 1886 996,466 kronor, för 1887 848,167 kronor och för 1888 omkring 900,000 kronor, hvartill kommer en på 12 års afverkningstid försäld afverkningrätt till belopp af öfver 3 millioner.

Häraf synes således, att Norr- och Vesterbottens län alltid med öfver hälften bidraga till statsverkets inkomst af skogarne och att dessa län, från att under perioden 1875—80 hafva lemnat en medelinkomst af 543,641 kronor för år, under påföljande period ökat afkastningen i medeltal per år till 894,499 kronor för att slutligen under de senast gångna 4 åren lemna i medeltal öfver 900,000 kronor för år.

Att vid sådant förhållande skogspersonalens arbete i Norrbottens och Vesterbottens län i hög grad ökats, är ju själfklart, och därför har det förundrat mig, att bland de 11 jägmästarebefattningar, som enligt hvad statsverkspropositionen gifver vid handen komma att indragas, förekommer jemväl en sådan befattning för hvardera af Norrbottens och Vesterbottens län, utan att dessa län skulle erhålla någon motsvarande tillökning i bevakningspersonalens, d. v. s. kronojägarnes antal, enär icke någon af de föreslagna nya kronojägarne skulle komma att få sin verksamhet norr om Dalelven. Då jag säger *en motsvarande tillökning i bevakningspersonalen*, så menar jag dermed att, då aflöningen till 6 kronojägare i medeltal rymmes inom aflöningen för *en* jägmästare i högre lönegrad, det möjligen hade varit i skogsvårdens sanna intresse att, om domänstyrelsen ansett att två jägmästare i förenämnda län kunna indragas, dessa deras tjänstebefattningar blifvit ersatta med 12 platser för bevakningspersonalen; ty, mine herrar, det är åtminstone hvad bevakningen beträffar, icke så alldeles väl bestäldt, som det borde vara, inom dessa nordliga län. Dertill kommer, att genom en dylik ökning i bevakningspersonalen man skulle kunnat begränsa ett *oting*, som fått häfd för sig i afseende å skogsvården deruppe, nemligen att man anlitar den s. k. extra bevakningen, som af jägmästaren antages för den tid, han behagar bestämma, och mot åtnjutande af aflöning, som utgår af skogsmedlen. Det skulle, säger jag, varit godt, att man ville sätta en gräns för detta oting, ty det sätt, hvarpå skogsvården bedrifves genom dessa extra bevakare, lemnar åtskilligt öfrigt att önska.

Jag har, som sagdt, funnit det betänkligt att uti ifrågavarande två län, der afkastningen af skogarne i mån af den ökade afverkningen stigit år från år från i medeltal 543,000 kronor till 900,000

Angående
anslag till
skogs-
vården.
(Forts.)

Angående
anslag till
skogs-
väsendet.
(Forts.)

kronor, indragningar tillämnas å den ordinarie skogspersonalen, då ökning af densamma enligt min mening varit följdriktigare.

Många af de kraf, som staten i utfärdade instruktioner för skogspersonalen i orterna ställer på dessa tjänster, exempelvis angående åtgärder för återväxt, kunna ej tillgodoses, då man sålunda, med ökad arbete i öfrigt för personalen, minskar denna.

I sammanhang med frågan om nu föreliggande nya lönestat och de högre tjänstgöringspenningar, som med särskildt fäst afseende på, bland annat, »klimat och större lefnadskostnader» föreslagits för jägmästarna i de sex nordligaste länen, tillåter jag mig uttrycka den förhoppningen, att, derest den nya lönestaten antages, dessa jägmästare måtte såsom en ovilkorlig skyldighet åläggas att bosätta sig och vistas inom det revir, som de blifvit satta att förvalta, och om möjligt å viss ort derinom, på det att sådana oegentligheter må kunna undvikas, såsom t. ex. att, då för några år sedan jägmästaren inom Pajala revir anhållit att få bo inom Torneå revir, derför att han icke inom sitt revir kunde anskaffa någon för sig lämplig bostad, denna anhållan bifallits, medan under ett följande år den tjänstförrättande jägmästaren inom Torneå revir sökte och erhöll tillstånd att bo inom Pajala revir af precis enahanda anledning, eller att han icke kunde erhålla bostad inom sitt eget revir; och exempel finnas snart sagdt från gårdagen, att enahanda praxis ännu göres gällande.

Herr talman! Jag har icke något yrkande att göra; jag har endast velat begagna tillfället för att till kammarens protokoll göra detta uttalande.

Herr Carl Ifvarsson: Då jag nu går att yttra mig i detta ärende, vill jag till en början tillkännagifva att, som nu Första Kammaren antagit utskottets förslag, min önskan är att detta äfven måtte bifallas af Andra Kammaren. Då jag gör denna hemställan till kammaren, är det icke för att släppa efter något i denna sak, som jag i alla fall tror från politisk synpunkt redan är så pass klargjord, att intet tvifvel derom kan uppstå, utan derför att jag fruktar att, i händelse denna kammare skulle fatta ett annat beslut än medkammaren gjort och sålunda gemensam vötering skulle ega rum, möjligen de motiv, som nu finnas i statsutskottets förslag, skulle bortfalla och således Riksdagens skrifvelse till Konungen endast innefatta ett naket tillkännagifvande af utgången af frågan. Detta anser jag icke vara på sin plats, ty jag tror, att hvad utskottet i motiveringen anfört förtjenar allt afseende. Så vidt jag kunnat uppfatta yttrandet från statsrådsbanken, har utskottets utlåtande verkat derhän, att regeringen är betänkt på att för Riksdagen framlägga förslag, i fall det kommer i fråga att tillämpa den militära öfningsskyldigheten för eleverna vid statens skogsläroverk och införa en viss tjänstgöringsskyldighet vid hären för utexaminerade sådana. Må hända har jag icke rätt uppfattat statsrådets yttranden i detta afseende, men jag hoppas likväl, att, om utskottets förslag antages, Kongl. Maj:t skall begripa hvad meningen är och ställa sig på den ståndpunkt, att han vill arbeta

gemensamt med Riksdagen i denna fråga, vare sig regeringen hyllar den mening Riksdagen uttalat eller icke.

Jag har yttrat detta beträffande hufvudsaken, ty såsom sådan betraktar jag den politiska delen af frågan.

Hvad nu beträffar aflöningarna, har statsutskottet icke afprutat mer än ett ålderstillägg för några af de högre tjenstemännen. Att så skett må man icke förundra sig öfver, då utskottet icke kunnat taga hänsyn till den ifrågasatta militära tjenstgöringen, mot hvilken utskottet ju inlagt en gensaga. Om man sålunda antager att Kongl. Maj:t utgått från den synpunkt, att i det förslag, som var å bane, innefattades jemväl nyssnämnda militära tjenstgöring och att aflöningen därför borde lämpas derefter, så är det gifvet att statsutskottet, som icke velat taga hänsyn till förslaget i denna del, måst nedsätta aflöningen. Jag tror visserligen, att man kunnat gå ännu längre, än utskottet här gjort, men jag skall dock icke yrka någon ytterligare nedsättning.

Hvad vidare beträffar frågan om pensioneringen, har utskottet äfven fäst sig vid, att det finnes en del äldre skogstjenstemän eller betjente, som snart nog kunna behöfva afgå med åtnjutande af pension tidigare än de andra, och utskottet har därför äfven inlagt ett medgifvande beträffande dem, som i följd af sjuklighet eller försvagadt helsotillstånd nödgas afgå från tjensten. Jag tror således, att äfven från denna synpunkt har man gått så långt man kan och bör.

Hvad beträffar frågan om användande af de medel, som inflyta för försäljning af åtskilliga mindre kronoegendomar enligt ett föregående riksdagsbeslut, har finansministern redan förklarad, att han är belåten med hvad utskottet i detta afseende hemställt. Förhållandet är emellertid det, att Riksdagen föregående år beviljat Kongl. Maj:t rätt att sälja större egendomar än förut samt beslutat, att härför inflytande medel skulle användas för inköp af skogbärande eller till skogsbörd tjenlig mark, men Kongl. Maj:t finge icke utan Riksdagens medgifvande använda dessa medel. Nu har Kongl. Maj:t ifrågasatt detta, och statsutskottet har hemställt, att Riksdagen måtte lemna ett dylikt medgifvande åt Kongl. Maj:t, dock endast för en tid af tre år, hvarefter regeringen kan erhålla ett nytt bemyndigande att för afsedda ändamålet disponera medlen. Jag beklagar att icke detta stadgats beträffande alla förut sålda små lägenheter, ty jag tror denna bestämmelse är på sin plats, enär man måste se upp i både ena och andra afseendet.

Detta är hvad jag velat säga i fråga om de mindre bestämmelserna.

Beträffande hvad herr Redelius anförde kan jag icke svara derpå, ty jag känner så litet till dessa förhållanden med de ecklesiastiska boställsskogarne, att jag icke vågar inlåta mig på ämnet. Jag tror dock, att detta är en så underordnad sak i förhållande till det stora hela, att man icke därför bör rifva sönder hela förslaget.

Jag slutar som jag började med hemställan, att kammaren måtte bifalla utskottets förslag uti ifrågavarande punkt.

*Angående
anslag till
skogs-
väsendet.
(Forts.)*

Angående
anslag till
skogs-
väsendet.
(Forts.)

Herr Westrin: Jag ämnar opponera mig mot utskottets förslag i förevarande punkt endast i hvad det rör borttagande af det utaf Kongl. Maj:ts föreslagna tredje ålderstillägget för jägmästare.

Utskottet har erkänt, att en löneförbättring för skogsstaten är af behovet påkallad, men jag vill fästa uppmärksamheten på, att, såsom vi redan hört från statsrådsbänken och hvartill jag icke har mycket att tillägga, denna löneförbättring enligt utskottets förslag blir obetydlig eller nära nog ingen. För närvarande utgör jägmästarelönen 1,500 kr., hvartill komma 3 ålderstillägg å 500 kronor. Högsta lönen blir sålunda 3,000 kronor. Efter det nu föreliggande förslaget skulle en jägmästare i första lönegraden få 2,500 kronor med 2 ålderstillägg och således komma upp till 3,500 kronor, hvilket blir 500 kronor mera än nu. Men jag undrar huru vida detta kan kallas en löneförbättring, om man tager i betraktande dels den betydligt ökade verksamhet, som kräfvades af jägmästarna genom den föreslagna utsträckningen af skogsförvaltningens åtgörande å civila och ecklesiastiska boställen samt utarrenderade kronoegendomar, dels den dem framtagna ersättningen för åtskilliga förrättningar, som de hädanefter skulle få göra gratis eller hvarför ersättningen skulle ingå till statsverket. Dessutom blir genom detta förslag icke jägmästarnes pensionsrätt bättre än nu; de kunna icke få högre pension än 2,250 kronor, men genom bibehållande af detta tredje ålderstillägg skulle de kunna komma upp till en pension af 2,625 kronor, som jag anser icke alls oskäligen.

På grund häraf tillåter jag mig yrka bifall till statsutskottets förslag i första punkten, endast med den förändring, att ålderstilläggens antal bestämmas till 3 samt att efter orden: »det första efter fem år och det andra efter ytterligare fem år» skulle intagas: och det tredje efter ytterligare fem år, äfvensom att anslaget till ålderstillägg höjes från 60,000 till 84,000 kronor, eller med andra ord att Kongl. Maj:ts framställning i dessa delar måtte bifallas.

Herr Petersson i Runtorp: Då jag i denna punkt tillhör reservanterna, har jag ansett mig böra säga några ord.

I anledning af det yttrande, som fälldes från statsrådsbänken, hvilket egentligen rör den politiska sidan af frågan, har jag ingenting vidare att tillägga. Jag vill blott säga att det varit önskligt, att ett sådant uttalande kunnat uppfattas af den kongl. propositionen, ty då hade man kunnat bespara sig mycket obehag i tal och skrift. Nu anser jag emellertid, att denna fråga är löst, och man behöfver icke vidare spilla några ord derpå.

Sedan kommer den andra delen af reservationen, eller att man skulle inskränka sig till ett ålderstillägg för de första tio åren och sedan lemna ett ålderstillägg till efter ytterligare fem år i stället för tvenne sådana hvar femte år, såsom utskottet föreslagit. Detta skulle jag för min del visst också kunnat vara med om; men jag är af något olika tankar med statsrådet och andra i afseende å storleken af dessa ifrågavarande löner, hvilka jag alls icke kan finna vara så små, att det verkligen behöfvades ett sådant ålderstillägg redan efter fem års tjenstgöring. Hvad tre ålderstillägg

beträffar, är det högst få stater, i hvilka något sådant förekommer.

Det har framhållits här, att lönerna icke äro mycket tillökade, men det är dock tusen kronors tillökning för jägmästarne i Norrland och femhundra kronor för dem, som erhålla minsta tillökningen. Detta är icke så obetydligt, och jag vet ej, om man därför kan säga, att de få så mycket mera att göra. En tjänstemans skyldighet är att göra så mycket han hinner, och mer lär man ej kunna fordra. Jag tror att hvad vi hufvudsakligen behöfva är, att skogens återväxt eller skogsodlingen bättre skötes hädanefter än hittills, och det lära icke jägmästarne göra synnerligen mycket vid, utan det blir väl egentligen kronojägarne, som få taga hand derom, och deras antal är ju betydligt ökad.

Då reservationen icke skiljer sig i annat än i afseende å tiden för det första ålderstilläggets inträdande, tycker jag för resten hela denna sak är skäligen obetydlig, helst jag hör att Första Kammarren antagit utskottets betänkande, sådant det är. Jag skall därför icke göra något särskildt yrkande, utan afstår från reservationen och yrkar bifall till utskottets förslag.

Häruti instämde herr *Lasse Jönsson*.

Öfverläggningen förklarades härmed slutad; och sedan herr talmannen till proposition upptagit de båda olika yrkandena, bifölls utskottets hemställan i nu ifrågakvarande del oförändrad.

Senare delen af mom. a) äfvensom mom. b).

Biföllos.

Punkterna 7—17.

Biföllos.

Punkten 18.

Kongl. Maj:t hade föreslagit, att Riksdagen måtte för anläggande af telefonledningar bevilja ett extra anslag af 750,000 kronor, att utgå under fem år, och deraf anvisa en femtedel, eller 150,000 kronor, för år 1890, men hemställde utskottet, att Kongl. Maj:ts förevarande framställning icke måtte af Riksdagen bifallas.

Angående anslag till anläggande af telefonledningar.

Emot denna utskottets hemställan hade reservation anmälts af herrar *Sven Nilsson*, *N. Petersson* i Runtorp, *Lasse Jönsson*, vice talmannen *L. O. Larsson*, *J. Anderson* i Tenhult, *A. Peterson* i Hasselstad, *L. F. Odell* och *A. G. Anderson* i Himmelsby, hvilka ansett, att utskottet bort hemställa om bifall till Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning.

Angående
anslag till
anläggande
af telefon-
ledningar.
(Forts.)

Efter föredragning af punkten anförde:

Herr Petersson i Runtorp: Äfven i denna punkt har jag afgifvit en reservation, och som det är ovanligt nog från vår sida att yrka bifall till en Kongl. Maj:ts proposition, men det nu i alla fall skett, måste jag gifva skäl därför.

Jag och mina meningsfränder hafva ansett, att, då staten gifvit sig in på att bygga telegrafer och sedermera denna nya uppfinning, telefonen, kommer och tyckes vilja på sätt och vis förfärdiga dem, måste staten söka reda sig så godt den kan. Och då telegrafverket nu också gifvit sig in på telefonväsendet, utgår jag från den synpunkten, att staten bör hafva företrädesrätt för sina inrättningar så väl i afseende å telegrafanläggningen som i telefonaffären. Skall det således blifva en statsinrättning att anlägga telefoner, böra de åtminstone hafva det företräde, att icke de enskilde må ega att fordra mera af staten än af andra. Jag är naturligtvis icke fullt på det klara med, huru vida det är skäl att telefonverksamheten bör vara en statsinstitution, men då man redan gripit sig an dermed och söker försvara sin rätt der vid lag, har jag från min synpunkt icke kunnat se annat, än att man bör få hålla på dermed. Nu har statsutskottet afstyrkt bifall till det kongl. förslaget, men denna utskottets hemställan afser endast ett tillfälligt uppskof med saken, emedan utskottet vill hafva en närmare utredning rörande en del hithörande förhållanden, som Riksdagen bör känna, och särskildt angående hvad staten fordrar af de enskilde, med hänsyn till rätten att anlägga telefonledningar. Inom utskottet fick man emellertid den upplysningen från telegrafverket, att, om något skall göras i detta hänseende och staten skall komma någon väg med telefoninrättningen, är det af högsta vikt, att saken snart blir afgjord, ty ju längre den enskilda företagsamheten får fortgå, desto svårare blir det för staten att konkurrera dermed.

Dessa voro från min synpunkt de hufvudsakliga skälen för bifall till förslaget, på det staten må kunna reda sig mot de enskilde. Herrarne få nu sjelfva bedöma, hvilket som kan vara rätt. Men min tro är att, om staten skall hafva med saken att göra, bör man ej förhåla tiden med något uppskof. Jag har mycket litet reda på, huru saken i allmänhet skall gestalta sig, men jag har af den nämnda anledningen ansett nödvändigt, att staten nu erhåller detta af Kongl. Maj:t begärda belopp för att kunna se sina intressen till godo. Jag yrkar därför afslag på utskottets hemställan och bifall till Kongl. Maj:ts proposition, som ju för öfrigt öfverensstämmer med reservationen.

Chefen för kongl. finansdepartementet, herr statsrådet friherre von Essen: Herr talman! Utskottet har afstyrkt den af Kongl. Maj:t framställda begäran om beviljande af ett anslag af 750,000 kronor, att under nästa statsregleringsperiod utgå med 150,000 kronor, för anläggande af telefonledningar samt påbörjande af ett telefontät, som Kongl. Maj:t i den kongl. propositionen föreslagit att byggas. Detta utskottets afstyrkande afser, synes det mig, en-

dast ett uppskof, ty Första Kammarans ledamöter, som i allmänhet förenat sig derom, hafva varit eniga äfven i detta afseende, eller att i princip uttala sig mera för uppskof än afslag. Utskottet säger, att utskottet erkänner ändamålsenligheten deraf, att staten, derest sådant låter sig göra utan allt för dryga kostnader, åtager sig telefonsamfärdselns ombesörjande mellan orter, hvilka äro belägna på jemförelsevis stort afstånd från hvarandra. Ja, nu är det bekant, att telefonledningarna blifvit spridda af enskilda bolag och personer öfver hela landet, och särskildt börja de långa ledningarna att af enskilde anläggas. Skall nu staten än längre uppskjuta att bygga de långa ledningarna, då lär staten aldrig komma att göra det. Enligt min tanke måste saken bedrivas med skyndsamhet, om den skall gå genom statens hand, eljest blir det ingen fördel för staten.

Vidare säger utskottet, att i afseende å de enskildes rätt att anlägga telefonledningarna måste en begränsning ske. Detta är hvad Kongl. Maj:t uttalat, att en sådan begränsning måste genomföras. Utskottet yttrar, att den måste ske »med den största varsamhet», och detta är jag mycket villig att medgifva, ty den enskilda företagsamheten får icke hämmas. Men så mycket måste väl ändock erkännas, att, om t. ex. det är fråga om anläggande af en telefonledning längs med statens telegrafnät, ja, då måste, liksom om det gälde anläggande af en enskild jernväg utmed statens, det i alla händelser bero på *staten*, om den enskilde får uppträda som konkurrent. Första villkoret för anläggande af telefonledningarna är naturligtvis att allmänheten tillgodoses. Detta måste stå framför statens intresse att skydda sina inkomster. Men å andra sidan bör man tillse, att statens inkomster af telegrafväsendet icke i den grad minskas genom enskilda telefonföretag, att man i kommande tider får lemna allt för stort tillskott till telegrafverket, då telegrafverket ju i alla fall måste finnas och af staten underhållas. Det är en institution, som kräfvades af allmänheten och som icke kan indragas.

Utskottet önskar vidare få veta, huru vida staten har för afsigt att öfvertaga de lokala näten på olika orter. Denna fråga kan man svårligen besvara på förhand. På ena stället kan detta erbjudas staten, på det andra icke.

Det är äfven anmärkt, att det ej gifvits till känna, huru och under hvilka vilkor samtrafiken mellan de enskilda telefonnäten och de nu föreslagna statslinierna skall anordnas. Klart är, att om staten anlägger telefonledningarna, är det för allmänhetens nytta och icke för att i detta hänseende träda hindrande i vägen.

Sedan har utskottet anmärkt, att det låter tänka sig, att man på vissa afstånd, såsom mellan folkrikare städer t. ex. Göteborg och Stockholm, icke skulle kunna med framgång tillfredsställa den allmänhet, som vill komma i beröring med två sådana städer, enär telegrafstyrelsen beräknat, att på hvarje till en förbindelse hörande dubbellinie icke mer än i medeltal högst 10 samtal i timmen och med antagande af 10 timmars samtalstid om dagen således icke mer än 100 samtal dagligen kunde å linien föras. I så-

*Angående
anslag till
anläggande
af telefon-
ledningarna.
(Forts.)*

*Angående
anslag till
anläggande
af telefon-
ledningar.*
(Forts.)

dant fall kan man ju lägga upp ytterligare trådar på samma linie, på samma sätt som man går till väga i fråga om telegraflinierna. Betjeningen behöfver därför icke blifva synnerligen större, men inkomsterna böra blifva ökade, då stolparne redan finnas. Det torde dock komma att dröja länge, innan sådana dubbla ledningar på de längre linierna blifva erforderliga, ty erfarenheten har visat, att telefonsamtal på långa linier icke äro synnerligen talrika, icke ens i utlandet. På telefonledningen Paris—Marseille t. ex. har det visat sig, att en dubbeltråd är fullt tillräcklig. Vi hafva således ännu ingenting att sörja för i det hänseendet.

Beträffande frågan, huru vida, med den utveckling telefontekniken för närvarande hunnit, samtal på längre distanser med full trygghet kunna företagas, så säger utskottet, att någon visshet härutinnan ännu icke förefinnes och att man förut bör afvakta resultatet af den nu pågående linieanläggningen mellan Stockholm och Göteborg, innan andra långsträckta linier beslutas. Jag vill då nämna, att vi i sådant afseende redan hafva erfarenhet från andra länder, der man för längre telefonledningar använder koppartråd af 3 millimeters tjocklek. De försök, som här blifvit gjorda, hafva utfallit lyckligt. Jag har sjelf från departementet samtalat med Stockholms telegrafstation via Örebro, en väglängd af 470 kilometer, och det har gått utmärkt, lika bra som när man samtalar på något afstånd inom Stockholm, och då är ändock att märka, att den ena dubbeltråden är 3 millimeter och den andra 2½ millimeter tjock. Nu skall den tjocka tråden till Göteborg vara 3 millimeter, men som man icke hade dubbel tråd tillbaka, så begagnade man Örebro-ledningen, hvilket gjorde att ljudet icke blef så starkt, som om 3 millimeters tråd begagnats hela vägen.

Jag tillåter mig således mot utskottets resonnement anmärka, att utskottets förutsättning, att Kongl. Maj:ts afsigt med det begärda anslaget varit att på något sätt förhindra allmänheten att komma i åtnjutande af fördelen utaf telefonsamtal på längre distanser, är fullkomligt oriktig. Hade detta varit Kongl. Maj:ts afsigt, så skulle jag aldrig hafva velat tillstyrka att af Riksdagen begära ifrågavarande anslag, så mycket mer som — jag upprepar det ännu en gång — det första vilkoret är allmänhetens betjande. Men ganska mycket att beakta måste äfven vara den minskning i inkomster för telegrafverket, som uppstått genom dessa parallelt med telegraflinierna löpande telefontrådar, och i det afseendet skall jag meddela kammaren några siffror, som verkligen hafva betydelse. Jag har här en uppgift på cirka 50 telegrafstationer, som äfven stå i förbindelse med hvarandra medelst telefonledningar. Den första af dessa telefonledningar började anläggas år 1882, och fullbordandet af de öfriga har sedermera successivt fortgått. Den sammanlagda inkomsten för telegrafverket från samtliga dessa stationer utgjorde år 1882 197,500 kronor, men nedgick 1883 till 196,000, 1884 till 188,000, 1885 till 181,000, 1886 (det år, då telefonledningarna mera allmänt började anläggas) till 162,000 och 1887, som var ett särdeles dåligt år, till 147,000 kronor. År 1888 steg denna inkomst till 167,000 kronor. Sistnämnda år var

nemligen ett ovanligt gynnsamt år för alla samfärdsmedel, såväl post som telegraf och jernväg. Men oaktadt de gynsamma förhållanden, som inträdt år 1888, hade inkomsten då dock nedgått till 167,000 kronor från 197,000 kronor, som den var 1882. Detta visar ju, att telegrafverkets inkomster på dessa stationer betydligt nedgått, sedan de blifvit förenade medelst telefonledningar. Beträffande de speciella linierna, såsom t. ex. linien Stockholm—Upsala, så utgjorde telegrafinkomsten der under tiden April 1885—Maj 1886 8,500 kronor, men nedgick under de följande tolf månaderna, sedan telefonledningen mellan Stockholm och Upsala den 1 April 1886 kommit till stånd, till 5,800 kronor och under det derpå följande året till 5,000 kronor. Detta visar ett bestämdt nedgående i telegrafinkomsterna på denna linie. För att göra en jämförelse mellan dessa siffror och de, som gälla sådana telegrafstationer, mellan hvilka telefonledning ännu icke finnes, vill jag nämna, att den sammanlagda inkomsten af dessa stationer utgjorde 1882 46,500, 1883 51,000, 1884 55,000, 1885 50,000, 1886 54,000, 1887 58,000 och 1888 68,000 kronor. Således finna vi, att inkomsten för dessa stationer under samma tid ökats från 46,000 till 68,000 kronor. Dessa siffror visa dock, att äfven den ekonomiska sidan af saken har en afsevärd betydelse.

Nu säger man, att telegrafverket håller sina telefonapparater för dyra och att det ställer sig billigare att begagna enskilda telefoner. Ja, detta är i visst afseende sant, men det kommer sig deraf, att, såsom kammaren torde hafva sig bekant, telegrafverkets såväl telegraf- som telefonledningar bekostas af särskilda medel, som icke af Riksdagen anvisas. Telegrafledningarna äro bekostade af medel från Handels- och Sjöfartsfonden och för telefonledningarnes anläggande användas dels de öfverskott, som undan för undan uppstå, och dels lånade penningar, som af telegrafverket skola förräntas och amorteras. Så har det tillgått hela tiden, och det har gjort att man måst hålla afgiften uppe så mycket som möjligt för att kunna betäcka dessa räntor och amorteringar. I samma stund som staten kan anlägga ledningarna med kapital, som icke behöfva amorteras, kommer staten i tillfälle att till allmänhetens förmån göra nedsättning i telefonafgiften.

Af hvad jag nu tagit mig friheten yttra torde kammaren finna att jag anser, att det både ur statsekonomisk och ur allmänhetens synpunkt vore fördelaktigt, om kammaren ville bifalla hvad reservationerna i denna punkt föreslagit.

Herr O. Melin: När man, såsom förhållandet är med mig, har den öfvertygelsen att det svenska telefonväsendet, som ännu är så godt som i sin linda, skall nå en mycket hög grad af utveckling, och man således ser framtiden mycket ljus i förhoppning att få ett öfver hela landet utsträckt telefontät, så må det icke förundra någon, om man är tveksam att komma fram med yttrandet och påståenden, som möjligen skulle kunna tydas derhän, att man icke har en sådan mening. Då jag läste utskottets betänkande, kom jag emellertid ganska snart till den öfvertygelsen, att

*Angående
anslag till
anläggande
af telefon-
ledningar.
(Forts.)*

Angående
anslag till
anläggande
af telefon-
ledningar.
(Forts.)

utskottet gifvit goda skäl för sin hemställan att i närvarande stund icke bevilja det begärda anslaget. På sid. 72 i utskottets betänkande anföres ur finansministerns yttrande till statsrådsprotokollet på tal om de hinder, som möta vid framdragandet af statens telefonledningar: »För undanrödjandet af dessa hinder borde derför det enskilda intresset vika för det allmänna, och annan väg sökas för de enskilda telefonledningarne, så att de icke framträngde på allmänt område». På sid. 76 förekommer i utskottets betänkande rörande långsträckta ledningar följande uttalande: »För att staten skulle kunna hafva någon verklig finansiell fördel af sådana anläggningar fordrades derför, enligt telegrafstyrelsens mening, att staten äfven hade i sin hand och droge inkomst af de lokala telefontät, hvilka skulle sättas i förbindelse med de långsträckta ledningarne». På nästa sida heter det: »För tillfället lemnande å sido frågan, huru vida den lokala telefonverksamheten lämpligast borde omhändershafvas af staten eller af enskilde, ansåge departementschefen, hvad de långsträckta linierna anginge, tvifvel icke kunna förefinnas derom, att allmänheten bäst betjenades dermed, att dessa trafikeras af staten». Slutligen har departementschefen uttalat den åsigt, »att, derest staten genom anläggning af ett större delen af landet omfattande telefontät åtog sig uppgiften att förmedla telefonsamfärdseln mellan landets olika delar, en begränsning i vissa afseenden, utöfver den redan nu stadgade, af enskilda personers eller bolags rätt att anlägga telefonledningar blifve af nöden». Då i statsrådsprotokollet och från telegrafstyrelsens sida uttalats sådana betänkligheter, förefaller det mig icke alls underligt, att utskottet slutligen kommit till den åsigt, »att utredning ännu saknas rörande en hel del förhållanden, hvarom Riksdagen uppenbarligen bör ega kännedom, innan den till telefonväsendet anslår medel till så stort belopp, som nu ifrågasatts». Jag hyser för min del inga betänkligheter rörande det belopp, som här blifvit ifrågasatt, ty jag inser mycket väl att 150,000 kronor om året under 5 år är för liten summa, när det är fråga om anläggning af telefonledningar i större utsträckning, och skulle derför icke motsatt mig beviljandet af ett till och med högre belopp i den öfvertygelse att de penningar, som sålunda utgifvas, blifva för landets invånare af den allra högsta nytta. Jag fäster mig således icke vid summans storlek; men hvad jag anser viktigt är, att Riksdagen, innan den inlåter sig på en så vidlyftig sak som denna och som är förknippad med så stort anslag redan nu och i framtiden ännu större, bör känna de närmare vilkor, som följa med anslaget — likasom hvarje enskild person, innan han går in i ett företag, bör känna de förutsättningar, hvarunder detta sker. Här saknas fullständig utredning om arbetssättet och tvifvelsmål hafva redan uppstått derom, huru vida de föreslagna ledningarne äro sådana som de böra vara. Man vet ännu icke om den långsträckta ledning, som är påbörjad, kommer att göra beräknad nytta. När dertill kommer att lagstiftningen i dithörande frågor är fullkomligt sväfvande, så anser jag att utskottet haft fullt giltiga skäl att afstyrka den kongl. propositionen. Det är, mine herrar, icke någon småsak, om de

enskilda personer, bolag eller föreningar, hvilka redan hafva telefonverksamhet, blifva på det eller det sättet behandlade af regeringen eller telegrafstyrelsen.

Utän att vilja komma fram med alltför skarpa beskyllningar mot telegrafstyrelsen, hvars önskan såväl att betjena allmänheten som att gagna statens intressen jag icke vill betvifva, tror jag dock, att jag torde få herrarne med mig för den åsigten, att telegrafstyrelsen under de år, som det enskilda telefonväsendet verkat till fromma för vårt land, behandlat de enskilde på ett mindre lämpligt sätt, för att tala i milda ordalag. Man har ju vid många tillfällen både i städerna och på landet med förvåning sett, huru telegrafstyrelsen tillvägagått, då densamma genom trakasserier och processer sökt hindra enskilda personer att utvidga verksamheten på detta område; och det kan icke vara annat än sorgligt att se detta, då man vet att vårt land står högst i afseende å telefonväsendets utveckling. Och hvad är anledningen till detta sistnämnda förhållande? Jo, att det fått fritt utveckla sig, och då får man icke undra på, om den, som tror på den fria konkurrensens nytta, tvekar att kasta sig i armarna på telegrafstyrelsen. Visserligen finnas för närvarande personer, som anse farligt, att vissa bolag erhålla monopol på denna verksamhet och frukta att det tryck, som de låta känna af sig, skulle kunna blifva än värre; men jag undrar om det skulle blifva bättre, om ett sådant tryck utöfvades från telegrafstyrelsens sida. Jag tror emellertid att det är af vigt att, innan man beslutar sig för det af Kongl. Maj:t framlagda förslaget, hafva kännedom om huru lagstiftningen kommer att behandla enskilda telefonanläggningar öfverhufvud och särskildt lokalnäten. Vi komma väl ihåg föregående års diskussion i detta ämne, dels beträffande afgiften, 10 kronor, på hvarje apparat, då med öfverväldigande majoritet beslut fattades emot regeringens förslag, dels då sammanslagning af post- och telegrafstyrelsen diskuterades, då äfven enighet vanns, så att en skrifvelse afgick till Kongl. Maj:t i detta afseende. Jag tror, att det vore en god sak, om telefonfrågan behandlades i sammanhang med denna sistnämnda fråga, och hoppas att det icke skall dröja allt för länge, innan ett förslag är att förvänta från Kongl. Maj:t i den af Riksdagen då angifna syftning. Den förskräckelse, man hyser för förluster på telegrafverket, borde försvinna då man får se, hvilka besparingar som kunna göras genom sammanslagning af de tre omnämnda verken, post-, telegraf- och telefon.

Går jag öfver till de uppgifter, reservanterne lemnat såsom stöd för den åsigt de kommit till, har jag särskildt fäst mig vid den uppgiften, att på en hel del telegrafförbindelser inkomsten till följd af konkurrens med enskilda telefonförbindelser minskats, på en linie med 61 procent och på de öfriga omnämnda linierna med olika procenttal deröfver ända till 92 procent. Ja, jag tviflar icke derpå. Men detta är för mig icke tillräckligt bevis. Ty, om man fortsätter sin granskning, skall man finna att förlusten icke uppgår till mer än några få tusen kronor.

I en senare punkt talas om åtskilliga andra telegrafstationer,

*Angående
anslag till
anläggande
af telefon-
ledningar.
(Forts.)*

Angående
anslag till
anläggande
af telefon-
ledningar.
(Forts.)

såsom Berg, Delsbo, Waxholm, Wimmerby m. fl., hvilka måst indragas till följd af konkurrens med enskilda telefonförbindelser. Men med dessa stationer är förhållandet, att icke så få af dem lemnat förlust för telegrafverket och det kan således icke vara till någon skada, om de måst upphöra med sin verksamhet, helst allmänheten tydligen haft mera fördel af den konkurrerande telefonlinien. I allmänhet synes det mig som om man fäst allt för liten vikt vid den indirekta fördel, som de nya telefonanläggningarna lemna, utan nästan uteslutande fäst sig vid sjelfva telegrafbudgeten.

Jag skall icke uppehålla herrarne längre. Men hvad jag sagt utgör för mig en fullt tillräcklig anledning att gilla utskottets åsigt, att man i denna fråga bör gå varsamt till väga, oaktadt man kan hysa den mening, att staten troligen icke kan undvika att gå fram på den banan att anlägga längre telefonlinier i landet, på det de landsdelar, der den enskilda företagsamheten icke är tillräckligt vaken eller saknar tillräckliga medel, må få nytta af dessa anläggningar. Jag tror därför, att man bör vara utskottet tacksamt för hvad det föreslagit, hvilket icke är något annat än att man med varsamhet bör gå fram på denna väg. Har staten under så många år med eller utan skäl icke framgått på telefonverksamhetens väg, torde det icke vara så farligt att vänta litet till, nemligen till dess man får den af utskottet föreslagna utredningen.

På dessa grunder tager jag mig friheten yrka bifall till utskottets förslag.

Häruti instämde herr *Lilienberg*.

Herr Carl Ifvarsson yttrade: Jag har för min del biträdt det förslag, som inom utskottet framstälts och jag tror att det har skäl för sig. Jag har åtminstone under den tid jag varit riksdagsman funnit, att, då det varit fråga om stora anslag och stora företag, man aldrig varit för mycket försiktig utan snarare för litet. Här är, såsom herrarne se, fråga om betydliga anslag, och det är påtagligt, att, om man fullföljer den plan, som här är i farvattnet, sådant skall komma att kosta statsverket många millioner, innan det slutar. Jag föreställer mig därför, att man bör söka utreda frågan så mycket som möjligt, innan man fattar beslut. Jag tror att försigtigheten så bjuder samt att man bör tillse, huru vida man icke på något sätt kan minska de utgifter, som i början skulle komma att utgå. Jag föreställer mig visserligen, att staten kommer att taga hand om telefonväsendet på de större linierna, men det kan vara fråga, om de enskilda icke böra göra det på de mindre, och då kan det bli fråga om hvar gränsen bör vara.

Det är egentligen en omständighet jag fäst mig vid, och det är, att hvad man än förlorar på telegrafverket till följd af konkurrens med enskilda telefonanläggningar, detta lär man icke vinna igen genom att staten anlägger telefonlinier. I statsrådsprotokollet rörande detta ärende har man redan fått en erinran om, att man icke får vänta någon egentlig inkomst på dessa anläggningar, utan att det är den indirekta vinsten, som egentligen

utgör driffjedern för förslaget. Således kan man icke tänka sig, att de förluster, som telegrafverket lider, komma att ersättas af telefonverket. Man vinner således ingenting på den vägen. Man har förut erbjudit ett annat sätt att gå till väga, och fråga är om man icke borde anlita detsamma, nemligen att sammanslå post- och telegrafväsendet. Jag tror att då besparingar skulle kunna ske, och jag tror att, om statens telefonväsende skall utvecklas, det är ändå större skäl att yrka på sammanslagning af de nämnda verken, på det att kostnaderna icke må blifva så stora. Besluter man sig för att utveckla telefonväsendet, uppstår en ny tjänstemannacorps, och då får man hela denna corps emot sig, om fråga blir att sammanslå telefon- och telegrafverken med postverket, så att man då icke torde kunna påräkna att en sådan sammanslagning skall komma till stånd.

Det finnes således många omständigheter, som man torde böra taga i öfvervägande, innan man besluter sig för att anslå så stora belopp, som här är fråga om. Det är ock dessa betänkligheter, som vållat, att jag slutit mig till det förslag, som föreligger såsom utskottets förslag. På afdelningen uppgjordes tvenne alternativa förslag. Jag har haft tillfälle att genomse båda. Men jag ansåg försigtigheten bjuda att sluta mig till det förslag, som blef utskottets, och vare sig kammaren ämnar fatta det ena eller andra beslutet, kommer jag att bestämdt yrka bifall till utskottets förslag.

Häruti instämde herr *Svensson* från Karlskrona.

Då tiden var långt framskriden, men ännu åtskillige talare anmält sig för yttrandes afgifvande i förevarande ämne, afbröts nu öfverläggningen för att fortsättas i afton kl. 7, till hvilken tid kammarens ledamöter genom utfärdadt anslag kallats att åter sammanträda.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. 3,28 e. m.

In fidem

A. E. J. Johansson.

*Angående
anslag till
anläggande
af telefon-
ledningar.
(Forts.)*